

PLA COMARCAL PER
GARANTIR ELS DRETS DE LES
PERSONES LESBIANES, GAIS,
TRANS, BISEXUALS I
INTERSEXUALS (LGTBI)
2018 - 2021

Consell Comarcal del Bages
Ajuntament de Manresa

Diputació
Barcelona

#DibaOberta

Més divers, més Bages
+ LGTBI

CONSELL COMARCAL DEL BAGES

Ajuntament de Manresa

Coordinació del treball:

Oficina de les Dones i LGTBI

Autoria:

Maria Rodó de Zárata
Universitat Oberta de Catalunya

Amb la col·laboració de:

Consell Comarcal del Bages
Ajuntament de Manresa

© Diputació de Barcelona

Juny, 2018

Impressió: Departament de Reproducció Gràfica de la Diputació de Barcelona

Índex

1. Presentació del Pla	4
2. Introducció	5
3. Marc conceptual i glossari de termes	7
4. Marc legal	10
5. Metodologia	12
FASE 1: Institucions i associacions	12
FASE 2: Fonts secundàries	13
FASE 3: col·lectiu LGTB	13
a) Entrevistes en profunditat	15
b) Elaboració dels <i>e-Relief Maps</i>	15
c) Grups focals	18
6. Diagnosi	22
6.1 Consideracions a nivell general	22
6.2 Situació a nivell institucional i associatiu	22
a) Ajuntament de Manresa	24
b) Consell Comarcal del Bages	25
c) Ajuntaments de la comarca menors de 20.000 habitants	26
d) Altres agents i associacions	27
6.3 Diagnosi per àmbits	27
a) Consideracions generals	28
b) Àmbit domèstic	29
c) Espais públics	31
d) Àmbit laboral	33
e) Àmbit educatiu	34
f) Àmbit sanitari	36
g) Espais d'oci i esportius	39
6.4 Conclusions	41
7. Pla d'acció	44
Objectiu estratègic 1: Combatre la LGTBfòbia	1
Objectiu estratègic 2 : Visibilitzar la diversitat afectivo-sexual i de gènere	4
Objectiu estratègic 3 : Incorporació de la perspectiva LGTBI en les diferents àrees de l'ens	9
8. Mecanismes de seguiment i avaluació del Pla	1
9. Referències bibliogràfiques	2

1. Presentació del Pla

Teniu a les mans el primer **Pla comarcal per garantir els drets de les persones lesbianes, gais, trans, bisexuals i intersexuals (LGTBI)**. El Pla, vigent per al període 2018 – 2021, és l'eina per a establir l'agenda de polítiques públiques a impulsar per tal d'eradicar les discriminacions per orientació sexual o identitat de gènere a tots els pobles i ciutats de la comarca. El procés per a la redacció i aprovació del document ha estat impulsat per part de les àrees d'igualtat del Consell Comarcal del Bages i l'Ajuntament de Manresa, amb el suport de la Diputació de Barcelona i ha comptat amb la participació de prop d'una cinquantena d'institucions, ajuntaments, serveis públics, associacions i persones a títol individual.

Aprovem aquest Pla amb l'objectiu que guiï totes les polítiques de l'Ajuntament de Manresa i el Consell Comarcal, però amb la plena voluntat que sigui, també, una eina útil per a tots i cadascun dels ajuntaments així com el conjunt de serveis públics del Bages a l'hora d'impulsar polítiques i incorporar la perspectiva de la igualtat de les persones LGTBI en el seu dia a dia.

Encara avui dia més de 72 països a nivell mundial condemnen amb presó o pena de mort relacions de parella del mateix sexe o la transsexualitat. A casa nostra els darrers anys s'han fet passes importants cap a la igualtat legal de les persones homosexuals, bisexuals i trans. Avenços que han estat principalment gràcies a la lluita incansable dels moviments i les associacions LGTBI que han contribuït a transformar consciències a nivell social. Al dret al matrimoni i a l'adopció assolit al 2005 cal sumar-hi la llei catalana per eradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia aprovada el 2014 i que va suposar un punt d'inflexió ja que determina la normativa per promoure mesures concretes per garantir els drets de les persones LGTBI. Tanmateix, les lleis són instruments necessaris i imprescindibles ja que reconeixen drets i determinen obligacions però constatem dia a dia que no són varetes màgiques, i que els canvis socials sovint són molt més lents del que desitjariem. Continuem vivint en una societat en la que la heterosexualitat i el binarisme de gènere s'assumeixen massa sovint com a norma. Una societat en què se segueix invisibilitzant la diversitat sexual i de gènere, i que segueix vivint amb recel mostres d'afecte i identitats de gènere diferents.

Així ho mostra la Diagnosi sobre la situació de les persones LGTBI a la comarca del Bages que s'incorpora al Pla. La Diagnosi constata l'existència de múltiples discriminacions en àmbits molt diversos de la vida quotidiana i per tant la manca de llibertat de moltes persones LGTBI a l'hora de fer vida amb absoluta naturalitat. Així mateix es posa de manifest la necessitat i urgència a l'hora de posar en marxa mesures i actuacions concretes en molts àmbits. Per aquest motiu el Pla conté una setantena de mesures concretes a aplicar al llarg dels propers tres anys Accions que ens permetran seguir avançant i fer-ho aprofundint en la transversalitat com a eina imprescindible per garantir l'impacte esperat de totes les mesures.

No volem finalitzar aquest text sense agrair la col·laboració de totes les persones implicades en l'elaboració d'aquest material. Només cal fer una ullada al Pla per veure que queda moltíssima feina a fer i molt camí per recórrer però tenim la plena voluntat i estem compromesos a fer-la, amb l'objectiu de que la ciutat de Manresa i la comarca del Bages se sentin orgulloses de la seva diversitat i que les persones LGTBI visquin amb plena llibertat.

Albert Marañón Ledesma
Conseller d'acció social i ciutadania
Consell Comarcal del Bages

Cristina Cruz i Mas
Regidora d'Igualtat
Ajuntament de Manresa

2. Introducció

Aquesta diagnosi i pla d'acció del Consell Comarcal del Bages i l'Ajuntament de Manresa, s'emmarca en el desplegament de la Llei 11/2014 per garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per eradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia. Aquesta llei, aprovada pel Parlament de Catalunya a l'octubre de 2014, insta als ens locals a desenvolupar-la per tal de garantir els drets del col·lectiu LGTBI als diferents municipis.

Aquest document recull tant la diagnosi com el pla d'acció per Manresa i la comarca del Bages partint d'una situació inicial d'una important manca de dades sobre la situació que viu el col·lectiu. Si bé hi ha força estudis en relació a àmbits concrets, acostumen a centrar-se en l'àrea metropolitana o per contra en zones rurals, havent-hi una important invisibilització de municipis mitjans i petits, i comarques com el Bages, fet que es dona de forma generalitzada en molts altres contextos a nivell internacional (veure Muller-Myrdahl, 2013). Cal destacar que alguns plans realitzats amb anterioritat a aquest, com el d'Osona o el de Barcelona, i la "Guia per l'elaboració de plans locals LGTBI" (Diputació de Barcelona, 2017) han servit de base des d'on partir, sent referents en aquesta qüestió.

Objectius i reptes principals del document

Un dels objectius claus ha estat el poder comprendre quina és la situació que viu el col·lectiu LGTBI i quines problemàtiques experimenta en diversos àmbits de la seva vida quotidiana. El primer repte que planteja aquest objectiu és la diversitat dins el mateix col·lectiu, tant per la diversitat de posicions que recull l'acrònim com per la diversitat de persones a qui fa referència: persones de diferents edats, orígens, classes socials... i també en relació a si viuen a Manresa o a municipis més petits de la comarca.

S'ha procurat que la mostra fos diversa per tal de poder analitzar situacions diferents però cal destacar que la impossibilitat de trobar certs perfils que poguessin participar del procés ha fet que la mostra no reculli tota la diversitat que seria necessària. Per aquest motiu, tot i que aquest és un Pla LGTBI, la diagnosi no compta amb l'estudi empíric sobre la situació que viuen les persones intersexuals. Tot i que hi ha estudis sobre aquesta temàtica en altres territoris (veure Gregori, 2016), pel fet de no disposar de dades concretes sobre la situació d'aquest col·lectiu a la comarca, ni tenir referències sobre les seves experiències concretes, es proposen bàsicament accions destinades a la recopilació d'informació per a poder pal·liar aquesta situació en futurs plans.¹

Un altre dels reptes abordats ha estat el fet de tractar sobre discriminacions per les que sovint manquen indicadors per a identificar-les. La manca de dades prèvies sobre l'ús de determinats serveis o problemàtiques ha fet que es tinguessin pocs elements per a poder fer una diagnosi completa. En aquest sentit, s'ha prioritzat la recerca empírica sobre la percepció de la discriminació per part del col·lectiu LGTB per tal de pal·liar aquesta situació. L'ús de

---

¹ En aquest sentit, quan es faci referència a la part de treball empíric de la diagnosi, s'utilitzaran les sigles LGTB, sense la 'I' per a persones intersexuals, ja que no s'ha realitzat un estudi concret sobre aquest col·lectiu. Per la resta de casos, es farà servir l'acrònim sencer.

metodologies diverses per a recollir dades directament de persones del col·lectiu LGTB ha permès recopilar informació nova i molt valuosa per a comprendre el moment actual. Cal destacar en aquest punt la importància de la utilització de l'eina *e-Relief Maps*.

Els *Relief Maps* són una metodologia que precisament neix a Manresa fruit d'una investigació realitzada amb joves al 2012 i que s'ha desenvolupat com a eina digital per primera vegada en aquesta diagnosi. Els *e-Relief Maps* han permès la recollida de dades de forma sistematitzada, aprofundida i centrada en la percepció de la discriminació de les persones participants, fet que ha aportat a la diagnosi informació molt útil per a comprendre i visualitzar els relleus de la desigualtat.

A continuació hi ha dos primers apartats que situen el marc conceptual i el marc legal del document per a posteriorment definir la metodologia. Els resultats de la diagnosi es presenten en base a dos nivells diferents, el primer en relació a institucions i associacions, i el segon per àmbits (domèstic, espai públic, laboral, educatiu, sanitari i oci i esports). Aquesta diagnosi i la seva sistematització, així com el seguit de sessions participatives que es detallen, han guiat l'elaboració del Pla d'accions que es presentarà a la part final d'aquest document.

3. Marc conceptual i glossari de termes

Aquesta diagnosi i pla d'acció parteixen d'un marc conceptual que lliga les polítiques LGBTI amb les d'igualtat home-dona. Aquesta ha estat una tendència que s'ha observat en les actuacions de diverses administracions i que aquí es plasma en una voluntat de partir de les conceptualitzacions feministes com a indèstriables de l'elaboració de polítiques LGBTI. En aquest sentit, per exemple, es parteix d'una visió feminista interseccional que entén que les desigualtats socials no es poden entendre des d'un sol marc explicatiu, sinó que cal comprendre que la desigualtat s'articula a través de múltiples eixos, com són la qüestió ètnica o d'origen, la classe social, l'edat, de diversitat funcional, d'identitat religiosa i/o d'orientació sexual. Aquesta conceptualització neix del moviment de les Feministes Negres als Estats Units, que la desenvolupen de forma teòrica i pràctica, mostrant que la seva experiència no es pot comprendre dissociant la raça del gènere (Crenshaw, 1991; McCall, 2005).

Aquesta visió és la que s'ha intentat incorporar en aquesta diagnosi i pla, tot i que de forma simplificada degut a l'abast i les possibilitats. En aquest sentit, el punt de partida és precisament la diversitat, tant entre els col·lectius que componen les sigles LGBTI (que poden viure realitats ben diverses) com dins els mateixos col·lectius: l'experiència d'una nena trans*² blanca d'un poble del Bages pot diferir molt de la d'una dona trans* racialitzada de Manresa. Segurament hi haurà qüestions compartides però la seva edat, el seu origen o la seva classe social poden fer variar la seva experiència de la discriminació. En aquesta diagnosi, tot i que no s'ha pogut arribar a tota la diversitat que seria necessària, sí que es parteix de la voluntat de no homogeneïtzar i així comprendre que les persones amb orientacions afectivo-sexuals i/o identitats de gènere no normatives estan travessades per moltes altres identitats personals, i justament és aquesta articulació la que configura la seva experiència. El pla d'acció pretén també donar resposta a aquesta intersecció, tot i les limitacions esmentades.

Un altre dels punts vertebradors d'aquesta diagnosi i pla és que aquestes identitats no són fixes ni tenen les mateixes repercussions de forma estable en el temps ni els llocs. En aquest sentit, la diagnosi ha prestat molta atenció en veure de quina manera es materialitzen de forma diferenciada les discriminacions segons els espais de la vida quotidiana. L'experiència d'una noia lesbiana pot ser molt diferent a dins la seva casa familiar que a l'institut o en un local amb les seves amigues. Aquesta variabilitat es sistematitza en la diagnosi i el pla a través d'una perspectiva geogràfica que pretén mostrar com el lloc importa, i com els espais són també un motor en les relacions de desigualtat. Aquesta qüestió es molt rellevant a l'hora de definir polítiques públiques, ja que segons l'espai on es donin les discriminacions caldran polítiques ben diferents, tant pels recursos que hi pugui tenir una administració com per les dinàmiques pròpies de cada lloc.

I per últim, una altra qüestió important que ha estat bàsica per a la realització d'aquesta diagnosi és la perspectiva emocional en relació a les desigualtats socials. Si bé per a referir-se a

---

² Com s'assenyala en el Model d'atenció a la salut de les persones trans* (Generalitat de Catalunya, 2017), "l'asterisc inclòs en la paraula trans pretén visualitzar i incloure la gran diversitat d'identitats i percepcions del gènere: persones transgènere, transsexuals, *crossdressers*, *genderqueers*, agènere, no-binàries, fluides, transvestits i tantes altres".

la desigualtat de classe es compta amb indicadors com la renda per càpita o l'esperança de vida, per a aproximar-se a la discriminació per a raó d'orientació sexual o identitat de gènere sovint no existeixen indicadors clars per a fer-hi referència. Com es mesura el fet de sentir-se humiliat en una entrevista de feina? O la por a patir una agressió homòfoba a l'espai públic? Per a aquesta diagnosi s'han utilitzat diferents metodologies i eines per a poder acostar-se a aquestes emocions com a indicadors de desigualtat, entenent que fan referència a la percepció personal de la discriminació però que poden ser qüestions fonamentals per a comprendre com s'articula la LGTBIfòbia.

A continuació es presenta un glossari de les definicions dels termes clau que es fan servir en aquesta diagnosi i pla d'acció. En general, s'han fet servir les definicions desenvolupades en la "Guia per l'elaboració de plans locals LGTBI" (Diputació de Barcelona, 2017):

- El **bullying homofòbic o transfòbic** es refereix als "comportaments violents pels quals una persona s'exposa repetidament a l'exclusió, l'aïllament, l'amenaça, els insults i les agressions, tant per part dels seus iguals (una o diverses persones que estan en el seu entorn més proper) com per persones adultes, en una relació desigual de poden on els agressors o bullies es serveixen de l'homofòbia, el sexisme i els valors associats al heterosexisme. La víctima serà desqualificada i deshumanitzada, i en general, no podrà sortir per si sola d'aquesta situació, en la qual s'inclou tant a joves gais, lesbianes, transsexuals i bisexuals però també a qualsevol persona que sigui percebuda o representada fora dels patrons de gènere normatius" (Platero, 2010, p. 41)
- **Bisexual** fa referència a una persona que es pot "sentir atreta emocionalment o sexualment per persones de més d'un sexe" (Takács, 2006).
- **Cisgènere (o cis)** fa referència a una persona que no és trans, és a dir que s'identifica amb la identitat de gènere que li ha estat assignada al néixer.
- L'**expressió de gènere** és "l'expressió d'un mateix com a dona o com a home (o ambdós o cap d'ells) en la presentació externa o l'aparença a través del comportament, la indumentària, el pentinat, la veu, els trets físics, etc." (Takács, 2006). L'expressió de gènere es veu notablement condicionada per les expectatives socials que les persones tenen sobre com s'han de comportar els homes i les dones. L'expressió de gènere no ha de ser fixa ni ha de coincidir necessàriament amb el sexe o la identitat de gènere de la persona.
- La **identitat de gènere** "fa referència a l'experiència de gènere que una persona sent internament i individualment, que pot coincidir o no amb el sexe assignat en néixer, i comprèn la percepció personal del cos (que pot comportar, si així s'escull lliurement, la modificació de l'aparença a través de la medicina, la cirurgia o altres mitjans) i altres expressions de gènere, incloent-hi la indumentària, el llenguatge i la gestualitat. La identitat de gènere no és el mateix que l'orientació sexual, i les persones transsexuals es poden identificar com a heterosexuals, bisexuals o homosexuals" (FRA, 2009).
- L'**heteronormativitat** es defineix com "el reforç que s'observa, per part de moltes institucions socials, de determinades creences sobre el suposat paral·lelisme entre sexe,

gènere i sexualitat, el qual es dona per fet. Algunes d'aquestes creences són: la idea que les persones es classifiquen en dues categories complementàries diferents: home i dona; que les relacions sexuals i conjugals només són normals si es donen entre persones de sexes diferents; que les relacions íntimes entre persones del mateix sexe no tenen valor sexual; [o] que a cada sexe li corresponen un rol natural a la vida.

- L'**heterosexualitat** és l'atracció emocional, romàntica o sexual envers les persones del sexe oposat.
- L'**homofòbia** "és la por o l'aversion irracional contra l'homosexualitat i contra les persones lesbianes, gais o bisexuals (LGB) basada en el prejudici" (FRA, 2009).
- L'**homosexualitat** és l'atracció emocional, romàntica o sexual envers les persones del mateix sexe.
- Les **persones intersexuals o amb DDS (diversitats del desenvolupament sexual)** són persones que presenten una combinació intermèdia o atípica de trets físics que s'atribueixen a homes i dones, com ara una combinació poc freqüent de cromosomes, variabilitat genètica o gonadal o diferències sexuals congènites.
- **Lesbofòbia** és la por o l'aversion irracional contra les dones lesbianes.
- **LGBTI** és l'acrònim que es fa servir per a fer referència col·lectivament a les persones lesbianes, gais, bisexuals, trans i intersexuals.
- **LGBTifòbia** és la por o l'aversion irracional contra les persones lesbianes, gais, bisexuals, trans i intersexuals.
- L'**orientació sexual** fa referència a "la capacitat d'atracció emocional, afectiva i sexual profunda de les persones envers persones d'un altre gènere o del mateix gènere o de més d'un gènere, així com les relacions íntimes i sexuals que hi estableixen" (FRA, 2009).
- Les **persones trans** són persones amb una identitat de gènere diferent del gènere assignat en néixer i que poden portar a terme canvis corporals (quirúrgics, hormonals, etc.) per adequar-se a la imatge corporal socialment establerta en funció del seu gènere sentit. Les dones trans (o trans femenines) han nascut en un cos masculí i se senten dones, mentre que els homes trans (o trans masculins) canvien de dona a home.
- La **transfòbia** "es pot descriure com la por irracional a la no-conformitat de gènere o a la transgressió de gènere, com ara la por o l'aversion a les dones masculines, els homes femenins, les persones *cross dressers*, trans o d'altres que no s'adiuen amb els estereotips de gènere.
- La **transsexualitat** descriu el fet que un individu s'identifiqui amb el gènere oposat al gènere que li ha estat assignat socialment d'acord amb els seus trets sexuals.

4. Marc legal

A continuació es presenta el marc legal en el qual es desenvolupa aquesta diagnosi i pla d'acció, fent especial referència al marc legal català i la Llei 11/2014 per garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per eradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia.³

L'octubre de 2014, amb l'aprovació al Parlament de Catalunya de la Llei 11/2014 es dona un nou impuls a la implementació de mesures efectives contra la discriminació del col·lectiu en el context català.

Tal i com s'estableix en el Preàmbul, l'objectiu de la Llei és “desenvolupar i garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals (LGTBI) i evitar-los situacions de discriminació i violència, per a assegurar que a Catalunya es pugui viure la diversitat sexual i afectiva en plena llibertat”.

La Llei exposa la creació d'un servei d'atenció integral, un òrgan consultiu permanent i un òrgan rector i coordinador de les polítiques LGTBI. Així mateix, estableix diverses mesures per aplicar des de les escoles, les universitats, les entitats de la cultura, el lleure i l'esport, els mitjans de comunicació, la salut, l'acció social, l'ordre públic i de privació de llibertat, mercat de treball, famílies LGTBI i homes i dones del col·lectiu LGTBI per aplicar una discriminació positiva en favor del col·lectiu, amb un sistema de sancions i uns determinats reglaments. Algunes d'aquestes mesures recollides s'han de desenvolupar des de l'àmbit local, per la qual cosa el Pla respon a aquesta necessitat i permet desplegar part de les accions recollides en aquest text legal.

La Llei 11/2014 s'emmarca en l'Estatut d'autonomia, que estableix un concepte expressament ampli de família esmentant, entre d'altres, les famílies constituïdes per persones LGTBI, concretament a l'article 40.2 i al 40.8, on s'estableix que “els poders públics han de promoure la igualtat de totes les persones amb independència de l'origen, la nacionalitat, el sexe, la raça, la religió, la condició social o l'orientació sexual, i també han de promoure l'eradicació del racisme, de l'antisemitisme, de la xenofòbia, de l'homofòbia i de qualsevol altra expressió que atempti contra la igualtat i la dignitat de les persones”. A més, la Llei 3/2005, de 8 d'abril, de modificació de la Llei 9/1998, del Codi de Família, de la Llei 10/1998, d'unions estables de parella, estableix el dret a l'adopció per part de persones homosexuals.

En relació a l'àmbit de l'Estat, destaquem les principals iniciatives legislatives que afecten al col·lectiu LGTBI: la Llei 13/2005, de l'1 de juliol, que va permetre el matrimoni entre persones del mateix sexe; la Llei 14/2006, del 26 de maig, que va regular els drets de les dones lesbianes en matèria de reproducció humana assistida; la Llei 3/2007, del 15 de març, reguladora de la rectificació registral de la menció relativa al sexe per a persones trans; la Llei 62/2003, del 30 de desembre, que regula la igualtat de tracte i la no discriminació laboral per raó d'orientació sexual; i la Llei Orgànica 10/1995, del 23 de novembre, que entre d'altres aspectes incorpora al Codi penal l'agreujant de responsabilitat criminal en delictes motivats per l'orientació sexual de la víctima (art. 22).

---

³ Marc legal presentat en la “Guia per l'elaboració de plans locals LGTBI” (Diputació de Barcelona, 2017).

Finalment, en l'àmbit europeu s'han d'esmentar les resolucions del Parlament Europeu del 8 de febrer de 1994, del 18 de gener de 2006 i del 24 de maig de 2012, relatives a la igualtat de drets de lesbianes i gais i a la lluita contra la discriminació i l'homofòbia; la Directiva 2000/78/CE, del Consell, relativa a l'establiment d'un marc general per a la igualtat de tracte al lloc de treball i en l'ocupació; i la Carta de drets fonamentals de la Unió Europea, que consagra la prohibició de discriminació per orientació sexual com a dret primari de la Unió.

5. Metodologia

En aquest apartat es presenta la metodologia emprada per a l'elaboració de la diagnosi que segueix. Com s'ha comentat anteriorment, s'ha prioritzat la recollida d'informació sobre les experiències que viu el col·lectiu LGTB a la comarca del Bages, donada la manca d'estudis realitzats i les poques dades disponibles. Aquest procés s'estructura en tres grans fases:

FASE 1: Recollida d'informació de les accions realitzades amb anterioritat a nivell institucional i per part d'associacions, i entrevistes a informants clau sobre la seva visió en relació a la situació actual.

FASE 2: Recollida d'informació en base a fonts secundàries: "Informe de les enquestes per conèixer la situació de les persones LGTB a la comarca del Bages" (elaborat pel Consell Comarcal del Bages i l'Ajuntament de Manresa, l'any 2018) i l'"Estudi sobre *bullying* homofòbic a dos instituts de Manresa 2017" de l'Ajuntament de Manresa (elaborat per Observatori Contra l'Homofòbia, l'any 2017).

FASE 3: Recollida d'informació sobre les experiències viscudes per part de persones del col·lectiu LGTB a la comarca.

FASE 1: Institucions i associacions

Aquesta fase ha constatat d'una primera part de recollida de dades en relació a les accions realitzades per Ajuntaments i el mateix Consell Comarcal del Bages. La informació s'ha obtingut directament de les institucions en referència a activitats i accions realitzades, pressupost disponible i persones encarregades de polítiques LGTB entre d'altres. Per aquesta primera part ha estat fonamental la coordinació amb els Ajuntaments a través del Consell Comarcal i la posada en comú i discussió a la Taula LGTB (veure explicació al punt 6.2)

La segona part s'ha centrat en la realització d'entrevistes a informants clau tant d'institucions públiques com d'entitats i associacions per tal de recollir dades sobre la seva percepció de la situació del col·lectiu LGTB, les expectatives, potencialitats i obstacles trobats per a l'aplicació de polítiques LGTB i propostes de millora que puguin aportar. Amb aquesta fase s'ha pogut aprofundir tant en la situació a nivell institucional per al desenvolupament de polítiques LGTB com en la visió específica de determinats col·lectius que treballen sobre aquestes qüestions de forma concreta i especialitzada. A continuació es detallen les entrevistes que s'han realitzat:

- Conseller d'Acció Social i Ciutadania del Consell Comarcal del Bages
- Regidora de Dona, Igualtat, Emprenedoria i Ocupació de l'Ajuntament Manresa
- Coordinadora del Programa de la Dona de l'Ajuntament de Manresa
- Tècnica d'Igualtat del Consell Comarcal del Bages
- Regidor de Personal, Sanitat i Drets Socials de l'Ajuntament de Navàs
- Regidora d'Educació, Cultura i Festes, Residència, Serveis Generals i Règim Intern de l'Ajuntament de Sallent
- Ginecòloga de l'ASSIR – Althaia
- Membre de l'associació Filigrana
- Membre de l'associació Chrysallis. *Asociación de familias de menores transexuales.*

- Membre de l'Associació Manresa LGTB

FASE 2: Fonts secundàries

Una segona fase s'ha basat en l'anàlisi de documents previs realitzats per diferents ens locals, en relació a la situació del col·lectiu LGTBI a la ciutat o la comarca. Donada la manca d'estudis previs sobre aquesta qüestió, s'han pres aquests documents com a referència per a la diagnosi. A continuació es mostren els estudis i en la diagnosi per àmbits s'hi incorporen els principals resultats.

L'Informe de les enquestes per conèixer la situació de les persones LGTBI a la comarca del Bages és un document elaborat pel Consell Comarcal del Bages i l'Ajuntament de Manresa arran de les dades obtingudes del procés participatiu obert al gener del 2018 amb l'objectiu de conèixer l'opinió de la població sobre la situació de les persones lesbianes, gais, transgènere, bisexuals i transsexuals (LGTBI). L'enquesta es dirigia a la població del Bages major de 14 anys, així com a totes les persones que fan vida habitualment a la comarca, amb independència de la seva orientació sexual i gènere. Les preguntes fan referència a diferents àmbits de la vida quotidiana, espais públics i zones d'oci, llocs de treball, aules, centres sanitaris i administracions públiques, entre d'altres. La consulta va ser confidencial i anònima. Van respondre l'enquesta 641 persones, havent-hi diversitat en relació als municipis i en termes d'edat i gènere.

A l'**Estudi sobre bullying homofòbic a dos instituts de Manresa**, encarregat per l'Ajuntament de Manresa i realitzat per l'Observatori Contra l'Homofòbia (2017), es presenten les dades en relació a l'expressió del *bullying* homofòbic i la diversitat afectiva-sexual a dos instituts de Manresa. Per a la realització d'aquest estudi es va utilitzar un qüestionari elaborat pel propi OCH titulat "Enquesta sobre Adolescència i Diversitat Sexual". Aquest qüestionari d'autoaplicació contenia informació sociodemogràfica, preguntes sobre *bullying* homofòbic, sobre diversitat afectiva-sexual, sobre models de família i sobre sexualitat en general. L'enquesta es va aplicar a estudiants d'educació secundària (ESO, Batxillerat i Formació Professional) durant el primer semestre de 2017 amb una mostra de 179 estudiants en un institut, i de 100 en l'altre. Els resultats d'aquest treball es poden trobar a l'anàlisi per àmbits d'aquesta diagnosi, concretament en la secció de l'àmbit educatiu.

FASE 3: col·lectiu LGTB

Aquesta tercera fase s'ha basat en la recollida d'informació sobre les experiències i la percepció de la discriminació per part del propi col·lectiu LGTB de la comarca. La metodologia seguida ha inclòs tres mètodes diferents: entrevistes en profunditat, elaboració dels *e-Relief Maps* i els grups focals. En total hi han participat 14 persones amb perfils diversos que recullen les experiències de gais, lesbianes, bisexuals i trans*, tant de la ciutat de Manresa com de municipis més petits de la comarca i de diferents edats, condicions socials i amb diferents trajectòries (veure Taula 1).

Per les característiques d'aquest projecte, la mostra ha estat reduïda i, per tant, la diversitat que ha abastat ha estat també limitada. En aquest sentit, hi ha dues mancances clares que afecten la mostra i per tant limiten també l'abast dels resultats obtinguts. En primer lloc, no s'han pogut realitzar entrevistes a persones intersexuals, motiu pel qual l'acrònim LGTB del títol no

contempla la “I”. Tampoc es compta amb diversitat ètnica ni d’origens (vuit persones han nascut al Bages, dues a la resta de Catalunya, tres a la resta de l’Estat espanyol i una a Centre Amèrica). La qüestió de la racialització o la diversitat religiosa és un element que no s’ha pogut incorporar en la mostra per manca de contactes i de persones disposades a participar en l’estudi. S’entén doncs que aquesta diagnosi és parcial, tant per l’abast com per la manca de diversitat en alguns aspectes.

Si bé la qüestió ètnica no hi és present com caldria, sí que hi ha hagut una important diversitat en relació a l’edat, que s’ha pres com una de la identitats clau en l’anàlisi (veure la secció sobre els *e-Relief Maps*). En relació als municipis, hi ha també força diversitat, comptant amb vuit persones de Manresa i sis de municipis diversos de la comarca. A continuació es pot veure una taula amb els perfils de les persones participants, amb pseudònims i sense informació que les pugui identificar concretament.

Taula 1: Perfil persones participants

	Pseudònim	Perfil	Edat	Municipi de residència
1	Maite	Dona cis, lesbiana	40 – 49	Manresa
2	Mireia	Dona cis, bisexual	40 – 49	Municipi d’entre 2.500 i 7.500 habitants
3	Mònica	Dona cis, lesbiana	50 – 59	Municipi d’entre 2.500 i 7.500 habitants
4	Gina	Dona cis, lesbiana	20 – 29	Manresa
5	Nàdia	Dona cis, bisexual	30 – 39	Manresa
6	Ariadna	Dona cis, lesbiana	30 – 39	Municipi de menys de 2.500 habitants
7	Joan	Home cis, gai	70 – 79	Manresa
8	Eduard	Home cis, gai	20 - 29	Manresa
9	Adrià	Home cis, gai	10 – 19	Municipi d’entre 2.500 i 7.500 habitants
10	Oriol	Home cis, gai	20 – 29	Manresa
11	Jaume	Home cis, gai	20 – 29	Municipi d’entre 7.500 i 11.000 habitants
12	Rebeca	Trans*, lesbiana	10 – 19	Manresa
13	Carla	Trans*, orientació sexual no definida	30 – 39	Municipi de menys de 2.500 habitants
14	Núria	Mare de menor trans* (dona cis, heterosexual)	30 – 39	Manresa

a) Entrevistes en profunditat

Amb nou de les persones participants s'han realitzat entrevistes en profunditat que han tingut una durada d'entre una hora quinze minuts i dues hores. Amb totes elles s'hi ha contactat a través de contactes directes o del mètode de la 'bola de neu'. Les entrevistes constaven d'una primera part sobre la trajectòria vital, una segona part sobre la seva situació actual, una tercera de preguntes per àmbits d'anàlisi de la diagnosi i una quarta i última sobre valoracions personals de la situació actual del col·lectiu LGTB a Manresa i la comarca. En alguns casos les entrevistes es van gravar i transcriure i, en d'altres, només es van prendre notes, respectant la voluntat d'algunes persones de no ser gravades. Els llocs de realització de les entrevistes van ser tant espais municipals com la pròpia casa, llocs de treball o de lleure de la persona entrevistada, procurant així facilitar-li l'entrevista a la persona participant en un lloc còmode per a ella. Al final de totes les entrevistes, es va realitzar el *e-Relief Map* de la persona participant mitjançant un ordinador portàtil que aportava la persona entrevistadora. A continuació s'explica en què consisteix aquesta eina que, en aquest cas, ha servit per a complementar l'entrevista en profunditat.

b) Elaboració dels *e-Relief Maps*

Per tal de recollir i sistematitzar les dades sobre l'experiència de les persones **LGTB** s'ha utilitzat una metodologia innovadora que permet recollir, analitzar i visualitzar dades sobre la percepció de la desigualtat des d'una perspectiva interseccional, emocional i geogràfica. Aquesta eina s'anomena *e-Relief Map*, fent referència als dos significats que té "relief" en anglès: accentuació i alleujament. Aquesta eina va ser desenvolupada en format paper, justament per una recerca realitzada a la ciutat de Manresa sobre qüestions de diversitat sexual i de gènere amb joves⁴. En aquest cas s'ha realitzat la prova pilot dels *e-Relief Maps*, el seu nou desenvolupament en format web (www.reliefmaps.cat).

Els *Relief Maps* relacionen tres dimensions, que es poden aplicar segons els contextos. Per aquest cas s'ha creat un model específic segons els requeriments del projecte:

- a) **Dimensió social:** aspecte que té a veure amb les identitats. En aquest cas s'ha pres la identitat de gènere, l'orientació sexual i l'edat com als tres eixos rellevants per a l'anàlisi. S'ha considerat l'edat com un factor rellevant a tenir en compte, donada la variabilitat de l'experiència i la percepció de la discriminació segons la generació a la que pertany la persona.
- b) **Dimensió geogràfica:** si bé per a l'eina s'acostumen a prendre llocs concrets de la vida quotidiana, en aquest cas s'han escollit sis àmbits, de la "Guia per a l'elaboració de plans LGTBI" (Diputació de Barcelona, 2017): l'àmbit domèstic, el d'espai públic, l'àmbit laboral, l'educatiu, el sanitari, l'àmbit d'oci i el d'esports.

---

⁴ Veure Rodó-de-Zárate 2014 i 2015 per una explicació detallada de l'eina i la seva aplicació per a l'estudi de les experiències de noies joves lesbianes a Manresa.

- c) **Dimensió emocional:** és l'aspecte que mesura el nivell de benestar o malestar per cada lloc, i segons cada identitat.

Les persones participants han omplert la informació referent a la seva experiència de malestar/benestar en cada àmbit i per cada identitat. Les qüestions que es demanen són, en primer lloc, explicar de forma resumida l'experiència en aquell àmbit; en segon lloc, marcar de la llista d'emocions que es relacionen amb aquell àmbit i aquella identitat i, en tercer lloc, situar un punt en una gradació de més benestar (a baix de tot) a més malestar (a dalt de tot). També hi ha l'opció de marcar emoticones, que complementen la part de les emocions d'una forma més visual. Un cop omplertes totes les pantalles, abans d'arribar a veure la imatge final, cal classificar cadascun dels àmbit en un dels següents tipus:

- a) **Llocs d'opressió:** llocs on s'hi té una sensació de malestar important, sigui per una o més d'una identitat.
- b) **Llocs controvertits:** llocs en els que per una qüestió específica (per exemple l'edat) s'hi té un gran benestar però que en canvi per una altra (per exemple la identitat de gènere) s'hi té algun malestar rellevant.
- c) **Llocs neutres:** llocs on s'hi està bé, sense malestars però que tampoc suposen un alleujament.
- d) **Llocs d'alleujament:** llocs de gran benestar, llocs de refugi en els que s'hi troba alleujament dels malestars que es poden patir en altres espais.

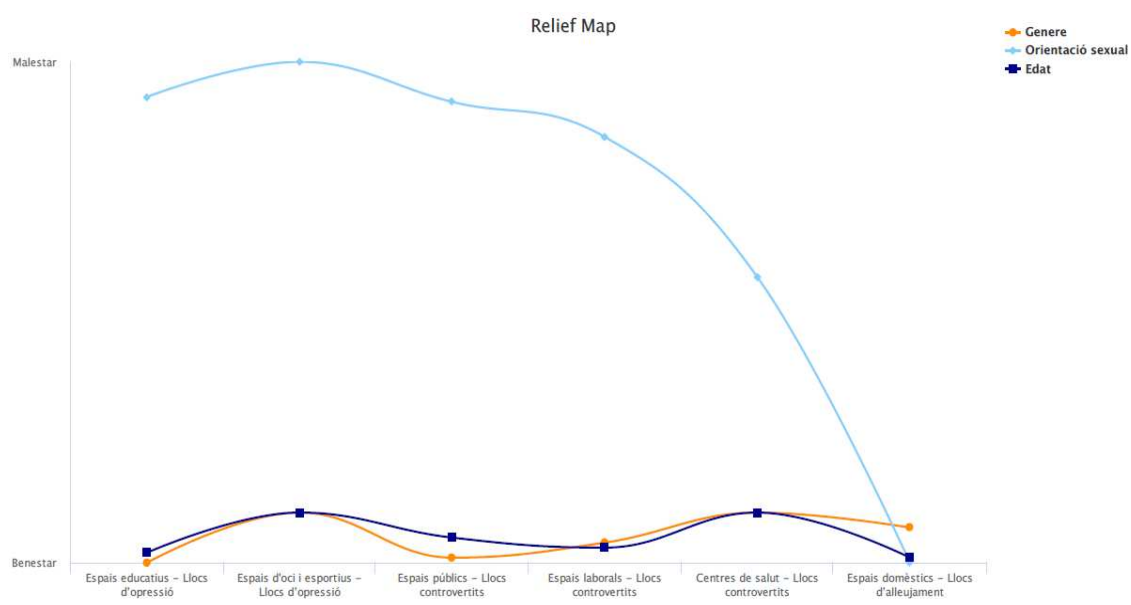
En la següent imatge (imatge 1) es pot veure, com a exemple, la pantalla en relació a l'experiència per orientació sexual en l'àmbit laboral.

Imatge 1: Pantalla del web dels *e-Relief Maps* sobre l'experiència per orientació sexual en l'àmbit laboral.

Imatge 2: Exemple de l'e-Relief Map final

En total s'han realitzat 13 *e-Relief Maps*, tant a les persones amb qui s'han realitzat les entrevistes en profunditat com amb algunes de les persones que han participat dels grups focals. Per a la seva realització, s'ha ofert un ordinador portàtil i s'ha estat present durant el procés d'elaboració per a poder resoldre dubtes.

Aquesta eina ha proporcionat no només una forma nova i sistematitzada de recollir informació sobre l'experiència de la discriminació, sinó també ha possibilitat una gestió més senzilla de les dades i de visualització de les experiències. Ha estat doncs una eina molt útil per a aprofundir en les experiències de discriminació sobre qüestions per les que sovint manquen indicadors, com poden ser les emocions relacionades amb la humiliació, la inseguretat o la por a patir una agressió. El fet d'haver de pensar sobre els efectes de les identitats en la vida quotidiana, de forma sistemàtica, ha estat també rellevant en si mateix, ja que en algunes ocasions el mateix procés ha estat una forma de prendre consciència de la discriminació que es pateix, com també dels privilegis que es tenen en relació a identitats hegemòniques.

c) Grups focals

Per tal de completar la recollida de dades amb persones LGTB s'han realitzat **dos grups focals amb dos col·lectius específics** que s'han identificat com a rellevants per a la informació que podien aportar. Aquests grups focals s'han realitzat com a punt entremig de la diagnosi i el pla d'acció, ja que a part de ser una eina clau per a **detectar problemàtiques**, han servit també per a recollir **propostes d'accions**. La dinàmica dels grups consistia en els següents punts:

- Presentació de la sessió.
- Dinàmica per a les presentacions personals.
- Treball individual en el que s'havia d'escriure en un paper l'experiència que es tenia en cadascun dels àmbits identificats (àmbit domèstic, espai públic, àmbit laboral, educatiu, sanitari, oci i esports), enganxar-lo al mural (veure a continuació) i posar un gomet en el

nivell de benestar/ malestar que generava. Per a cada àmbit hi havia unes preguntes per a guiar el debat.

- Debat en grup sobre cada àmbit en base als escrits aportats.
- Pausa.
- Dinàmica grupal per a generar propostes d'accions segons els àmbits (veure murals per a cada grup). En primer lloc s'obria un torn per a proposar accions en relació a la primera dinàmica (problemàtiques identificades) i en una segona fase es proposaven algunes accions per a debatre sobre la seva rellevància o pertinença.
- Tancament de la sessió.

Tots dos grups han tingut una durada de quatre hores cadascun i s'han realitzat amb dinàmiques participatives per a potenciar el debat i l'aprofundiment en algunes qüestions. El fet de poder fer aquestes trobades ha possibilitat també la creació d'un espai de trobada en sí mateix i un lloc on compartir experiències. A continuació es detallen les característiques de cada grup i el seu desenvolupament:

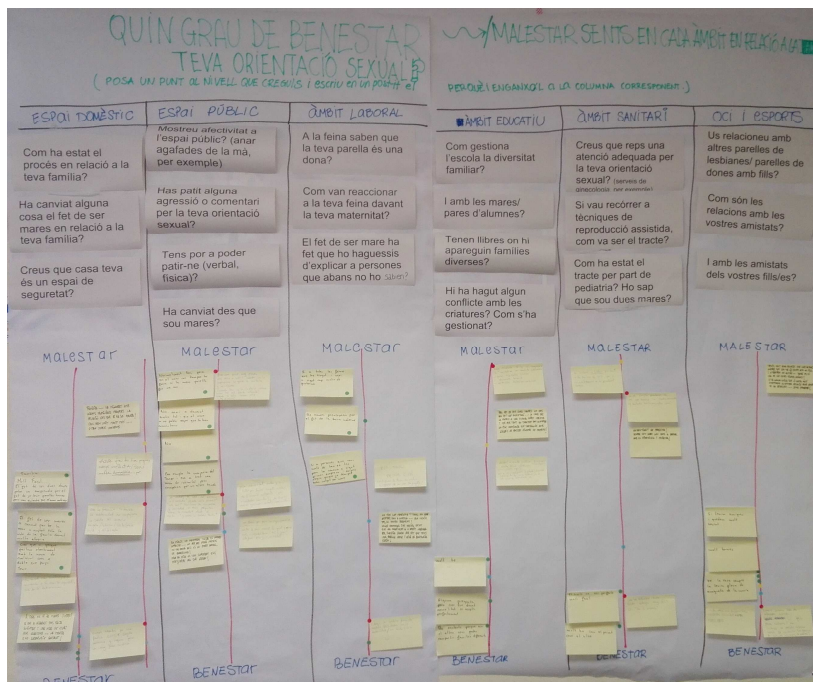
Grup focal 1: Famílies LGTB amb criatures de Manresa i la comarca

Al llarg de les entrevistes individuals, es va detectar que les persones LGTB amb criatures eren un grup creixent a la zona i que aportava una nova visió sobre el col·lectiu, tant en termes de visibilitat com de temàtiques i àmbits que els afecten. També posava sobre la taula la necessitat de tractar la qüestió de la diversitat familiar, sovint invisibilitzada en qüestions LGTB, entenent que, per exemple, les criatures de parelles de lesbianes o gais també s'han de considerar quan es tracten qüestions d'homofòbia.

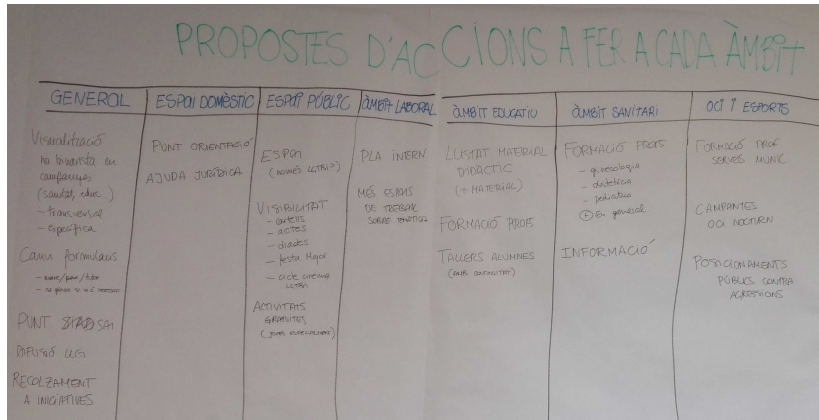
L'organització d'aquest grup focal va comportar diverses problemàtiques per la manca de temps de les persones convidades i les dificultats per a quadrar agendes. Es va proporcionar un servei de canguratge per tal d'afavorir la participació de les famílies, però tot i així el grup va ser reduït. Finalment van participar-hi 4 dones lesbianes mares (una de Manresa i tres de municipis de la comarca).

En la següent imatge es poden veure els dos murals resultants de la sessió: el primer (imatge 3) en relació a la identificació de problemàtiques i el segon, (imatge 4) en relació a les propostes d'accions.

Imatge 3: Mural d'identificació de problemàtiques per àmbits.

Imatge 4: Mural de generació de propostes d'accions.

Grup focal 2: Joves LGTB de Manresa i la comarca

Aquest grup es va realitzar amb joves (d'entre 16 i 28 anys), ja que es va identificar durant les entrevistes que la joventut tenia una percepció concreta de la situació del col·lectiu LGTB i que, alhora, posseïa moltes eines per a identificar la discriminació. També es va escollir fer un grup de joves perquè sovint és un col·lectiu invisibilitzat en l'elaboració de polítiques públiques i es crea convenient poder recollir la seva veu en relació a aquesta temàtica. Aquest grup focal es va organitzar juntament amb l'associació Filigrana (veure explicació al punt 6.2 apartat 'd') donat que ja estaven treballant amb joves sobre aquestes qüestions.

6. Diagnosi

6.1 Consideracions a nivell general

Una primera qüestió a tenir en compte per aquesta diagnosi és la manca d'informació prèvia sobre les experiències del col·lectiu LGTBI a la comarca del Bages. Els estudis sobre aquesta temàtica són recents, en general, a Catalunya, i els estudis que hi ha acostumen a tractar àrees específiques (salut, delictes d'odi) i sovint se centren en zones metropolitanes. Hi ha poques dades en general de la situació de persones LGTBI i menys en comarques com la del Bages. Com a excepció, cal destacar el treball fet precisament per al "Pla marc per la igualtat per raó d'orientació sexual i identitat de gènere a Osona" (dirigit per Gerard Coll-Planas, 2015), així com el treball que s'està fent de forma paral·lela al present estudi en altres municipis.

Com s'ha vist doncs, poques són les dades recents de les que es disposa. Aquest fet es mostra també en la poca constància que tenen les administracions de la situació que viu el col·lectiu LGTBI al seu municipi, que moltes vegades es basa només en la pròpia percepció personal a través de persones conegudes. Per aquest motiu, s'ha donat prioritat a la recollida d'informació directament de la veu del col·lectiu LGTBI, entenent que aquesta és una primera aproximació a la temàtica i que cal molt camí per recórrer per disposar de dades més concretes sobre els diferents tipus de discriminació que pateix el col·lectiu LGTBI.

6.2 Situació a nivell institucional i associatiu

En aquest primer apartat de la diagnosi es realitza una anàlisi de la situació a nivell institucional, basada en entrevistes i en la recollida d'informació sobre les accions i activitats dutes a terme pels Ajuntaments dels diferents municipis, el Consell Comarcal del Bages i altres administracions i associacions. Amb aquesta radiografia es pretén mostrar quin és l'estat de la qüestió i les potencialitats i obstacles que poden sorgir per l'aplicació del pla.

En general, la valoració que es fa és que les accions en matèria LGTBI són escasses i molt recents, la majoria d'elles de caire **simbòlic i puntual**. No hi ha una **acció estructurada ni coordinada al llarg del temps** ni tampoc s'han posat en marxa accions aprovades en mocions. Per altra banda, hi ha molta diversitat **d'àrees encarregades d'aquestes qüestions**, tot i que bàsicament són les de Serveis Socials, Benestar Social, Igualtat/Dona, Joventut o Serveis a les Persones les que s'hi dediquen concretament. Els pobles amb menys de 2.000 habitants no tenen una persona de referència en concret, amb algunes excepcions, i els de més 3.000 habitants (14 poblacions), pràcticament tots, tenen una persona de referència concreta en matèria LGTBI.

S'evidencia una **manca de finançament específic** en general, com també manquen dades sobre el col·lectiu LGTBI i les problemàtiques que pateix al territori. Una altra de les qüestions que s'ha constatat és la **manca de formació del personal** de les administracions, que s'identifica com a obstacle per a desenvolupar polítiques sobretot en municipis petits on les persones responsables ho són de moltes àrees diferents i per tant abracen temàtiques molt diverses.

Tot i això, s'evidencia una **voluntat d'iniciar polítiques sobre aquesta temàtica** i un creixent interès per part de les administracions. És interessant doncs mostrar com sembla que no és tant una qüestió de reticències per a desenvolupar polítiques LGTBI com la necessitat de tenir propostes concretes i suport per a dur-les a terme. Cal destacar també l'existència d'alguns **municipis amb una trajectòria més llarga en de treball en matèria LGTBI**, o que tot i la recent introducció al tema han mostrat una important voluntat de transformació. És important assenyalar que en aquests casos hi havia alguna persona que liderava el desenvolupament de les propostes, factor rellevant per a que es duguessin a terme. Cal però passar de la necessitat de l'existència de persones en concret que liderin les accions a un interès general de la institució per a aplicar-les. D'altra banda, apareix com a punt problemàtic la **inexistència d'associacions LGTBI consolidades al territori**, tot i que es valora molt positivament el **sorgiment de nous grups** amb una línia clara de treball sobre aquesta temàtica, que poden suposar un canvi important.

En les entrevistes realitzades apareixen també diverses qüestions que mostren la **percepció de la situació per part de representants polítics i agents clau a la comarca**. Una de les qüestions que s'identifica de forma majoritària és la **invisibilització** per part del col·lectiu i la necessitat de fer-hi front. S'apunta també al gran **desconeixement** que en té la població i fins i tot les administracions, fet que es veu que contribueix a l'**estigmatització** del col·lectiu. La **formació** apareix com una eina essencial per a canviar la situació, com també la necessitat de tenir **col·lectius organitzats** entorn aquest temàtica. En general també hi ha una **visió optimista de futur** que destaca el canvi que s'ha produït en els darrers anys. Tot i que la **comarca també es percep com a conservadora**, es veu la **joventut com a un motor de canvi** tant a nivell de valors com de visibilització. Destaca també la **poca consciència de la gravetat de la situació per part d'alguns agents**, que està condicionada per la falta de dades que tenen les administracions sobre la situació que viu el col·lectiu però també perquè és poc visible i perquè determinades situacions estan del tot normalitzades. Tot i que en general es mostra una **bona predisposició** a abordar el tema també s'identifica com a **obstacle el fet que sigui una qüestió que s'incorpora de nou i que no està present en l'acció política actual**.

En la següent taula (Taula 2) es poden veure aquestes valoracions sintetitzades.

Taula 2: Resum de la situació a nivell institucional i associatiu

Les accions en matèria LGTBI són escasses i molt recents, la majoria d'elles de caire simbòlic i puntual	X
No hi ha una acció estructurada ni coordinada al llarg del temps	X
Hi ha una important diversitat d'àrees encarregades d'aquestes qüestions	X
Manca de finançament específic en general	X
Manca de dades sobre el col·lectiu LGTBI i les problemàtiques que pateix al territori	X
Manca de formació del personal de les administracions	X

Inexistència d'associacions LGTBI consolidades al territori	x
Voluntat d'iniciar polítiques sobre aquesta temàtica i creixent interès per part de les administracions	v
Existència de municipis amb una trajectòria més llarga en de treball en matèria LGTBI, o amb una recent però intensa introducció al tema.	v
Sorgiment de nous grups i associacions LGTBI amb molt potencial	v

Abans de passar al detall concret, com a accions conjuntes a destacar dutes a terme entre l'Ajuntament de Manresa i el Consell Comarcal del Bages, hi ha la creació de la **Taula de polítiques LGTBI del Bages**. Aquesta Taula, de creació recent (2017), té com a objectiu ser un punt de trobada de diverses administracions, associacions i persones vinculades al col·lectiu LGTBI de la comarca, per tal de donar a conèixer les actuacions realitzades en relació a les persones LGTBI de les diferents institucions i entitats del Bages. Aquesta Taula es valora com un important punt de coordinació entre administracions que, tot i la seva recent creació, pot ser molt efectiva en el desenvolupament del pla d'acció d'aquest Pla LGTBI comarcal.

També cal destacar l'enquesta realitzada pel Consell Comarcal del Bages i l'Ajuntament de Manresa al 2018 de la que se'n desprèn l'Informe de les enquestes per conèixer la situació de les persones LGTBI a la comarca del Bages.

Una altra de les accions conjuntes a destacar entre les dues administracions és el programa "Àngels de Nit", un projecte en el qual un grup de joves actuen amb l'objectiu d'introduir "instants" reflexius en les conductes que es duen a terme en els espais d'oci nocturn, ja sigui en l'àmbit de les malalties de transmissió sexual, abús dels consums d'alcohol i/o altres drogues, comportaments sexistes i ara també en relació a les agressions LTGBIfòbiques.

a) Ajuntament de Manresa

El treball en matèria LGTBI a l'Ajuntament de Manresa s'inicia al 2016 a través **d'accions simbòliques** per a la commemoració de la Diada del 28 de juny, i a nivell intern amb una moció aprovada per unanimitat el febre de l'any 2016. També a l'abril del 2017 s'aprova la moció "Trans*forma la salut".

Al **II Pla d'Igualtat de Gènere de Manresa (2017- 2020)** s'identifica una voluntat d'incorporació de la perspectiva LGTBI en les accions al pla però, com han afirmat responsables polítics entrevistats, no hi ha cap apartat concret, donat que s'entenia que calia un treball previ de diagnosi més global que es preveia en un futur proper. Tot i això, en el II Pla ja apareixen diversos apartats amb propostes d'accions concretes en relació al col·lectiu LGTBI: commemoració de diades sobre diversitat sexual i identitat de gènere, assessorament en temes

LGTBI+, detecció de LGTBIfòbies a l'Oficina Joves del Bages i al 'Punt al Pati' i un conveni amb una entitat especialitzada en l'assessorament en LGTBI per la derivació de casos especialment complexos, així com accions formatives en centres educatius.

Per altra banda, l'adhesió a la **Xarxa de Municipis LGTBI** a l'abril del 2017, mostra d'igual forma la voluntat de seguir impulsant el treball en aquesta temàtica.

Primordialment, les actuacions realitzades en matèria LGTBI de Manresa s'han dut a terme per part de **Cohesió Social i Igualtat**. La majoria han estat actes de commemoració de les Diades (28 de juny i 17 de Maig), i en accions formatives dirigides tant a professionals de l'administració com als centres d'ensenyament. Una de les accions més destacables és l'enquesta a l'alumnat d'institut sobre la situació de LGTBIfòbia: "**Estudi sobre bullying homofòbic a dos instituts de Manresa 2017**", elaborat per Observatori Contra l'Homofòbia. També ha estat molt rellevant el suport als tallers realitzats per **l'associació Filigrana** en qüestions de diversitat sexual i de gènere. A l'associació Filigrana, també se'ls hi ha cedit un espai permanent com a seu de l'entitat a través de la regidoria de Joventut a l'Oficina Jove del Bages. Per altra banda, des dels Punts al Pati s'han dut a terme sessions d'informació i sensibilització en temes LGTBI pel jovent dels instituts i universitats.

També en el tallers que s'ofereixen des de la Regidoria de la Dona i des de Joventut s'hi ha inclòs la perspectiva de la diversitat de sexual i afectiva.

Durant el 2016 i part del 2017, des de l'Ajuntament de Manresa les accions en matèria LGTBI corresponien a les **partides pressupostàries** d'Inclusió social. Va ser a partir de l'abril del 2017 que el lideratge del programa va passar a la regidora de la Dona, que es constituïria llavors com a regidoria d'Igualtat. Per tant, les despeses sobre qüestions LGTBI fins al moment han sortit de la regidoria de la Dona i és a partir del 2018 que ja se'n té una partida pròpia.

b) Consell Comarcal del Bages

Des del Consell Comarcal les accions en matèria LGTBI es desenvolupen des del SIAD i l'àrea d'Igualtat i tracen línies paral·leles amb el que s'ha identificat a nivell de l'Ajuntament de Manresa.

En el **III Pla d'Igualtat del Bages (2017- 2020)** s'inclou una línia estratègica en relació a la diversitat sexual i es mostra també una voluntat de treballar la temàtica. El tipus d'accions realitzades són també semblants a les de Manresa: actes simbòlics de commemoració de les Diades, accions formatives tant al personal tècnic com polític dels Ajuntaments i el Consell Comarcal i accions destinades a centres educatius. Com a accions a destacar, hi ha el repartiment de banderes entre els municipis de la comarca per a penjar-les al balcó o la façana de l'Ajuntament (acció que van realitzar pel 28 de juny de 2016).

Amb anterioritat s'havien realitzat també **accions en matèria LGTBI per a visibilitzar la diversitats sexual i afectiva a través de diferents materials**: un calendari de taula al 2007,

l'adquisició de contes en el centre de documentació per cedir-los en préstec, un calendari de paret de l'any 2011, el Joc de la Granota i la Maleta "Hi havia una vegada... contes coeducatius".

Per altra banda, des del curs escolar 2014/2015 s'ha realitzat el taller "Obrim als armaris" als centres de secundària on hi han participat 1041 alumnes, s'ha realitzat l'exposició "El Bosc de Contes" i s'ha publicat el conte "Unes colònies d'aventura" pel dia de Sant Jordi de 2018. Aquest conte relata les vivències que experimenten un grup de nens i nenes durant una setmana de colònies i en el qual es posa de manifest una relació homosexual, que porta a un debat i unes reflexions.

El Consell Comarcal també **s'adhereix a la Xarxa de municipis LGTBI el maig de 2017** i aprova la **moció "Trans*forma la salut"**.

c) Ajuntaments de la comarca menors de 20.000 habitants

Pel que fa a les accions dutes a terme pels municipis, la majoria són accions simbòliques com la penjada de bandera o l'aprovació en alguns municipis de mocions per a la commemoració de la diada. Una altra de les accions majoritària és l'adhesió per part dels municipis a la Xarxa de Municipis LGTBI. A part d'aquestes accions, realitzades per més d'una quinzena de municipis, es troben poques propostes més estructurals i a llarg termini en matèria LGTBI. Cal destacar, però, algunes campanyes realitzades per alguns municipis que són d'especial interès:

- **Sant Joan de Vilatorrada:** l'Ajuntament va organitzar al 2010 la campanya "Sant Joan t'entén" amb motiu de la commemoració del Dia internacional contra l'homofòbia i la transfòbia. Aquesta campanya va ser pionera a la comarca, comptant amb xerrades en col·laboració amb l'Associació de Mares i Pares de Gais i Lesbianes, tallers de prevenció de l'homofòbia i la transfòbia i un fons documental específic a la Biblioteca Cal Gallifa sobre temes de diversitat sexual i de gènere. Aquesta campanya forma part de les bones pràctiques esmentades en el "Llibre blanc europeu contra la homofòbia: polítiques locals d'igualtat per raó d'orientació sexual i identitat de gènere".
- **Navàs:** l'Ajuntament va signar un conveni amb l'Observatori Contra l'Homofòbia al 2016 per a la realització de tallers formatius enfocats al professorat dels instituts i les famílies. En el marc del Dia Internacional contra l'homofòbia i la transfòbia, es va organitzar també un programa amb xerrades, formacions i diversos actes oberts al públic.

En relació als **recursos**, el Consell Comarcal del Bages ha comptat amb un pressupost específic de 10.800 euros. I els recursos que cada municipi destina a temàtiques LGTBI o al col·lectiu són molt variables: alguns no han disposat de cap partida, altres de partides petites provinents d'igualtat, i altres tenen pressupostos importants, arribant fins als 10.000 euros en un cas (dos municipis de fins a 1.000 euros, dos entre 1.000 i 3.000 euros, i dos entre 8.000 i 10.000 euros).

d) Altres agents i associacions

Pel que fa a altres agents que hagin desenvolupat polítiques en relació a qüestions LGTBI, es poden destacar tallers realitzats per Mossos d'Esquadra a centres de secundària on s'ha incorporat la temàtica LGTBI o les accions dutes a terme pel Departament de Salut pel desplegament del nou Protocol sobre Reproducció Humana Assistida (2016). En especial es pot destacar l'acte realitzat per l'Institut Català de la Salut a la Fundació Universitària del Bages al juny de 2017 titulada "Atenció a la salut de les persones amb identitats de gènere diverses".

Respecte les associacions que treballen sobre la qüestió LGTBI, és un element rellevant la identificació de la manca de col·lectius i la dificultat per a mantenir-se que han tingut els espais creats amb anterioritat. Un cas seria el del Casal Lambda o el de l'**Associació LGTB a Manresa**. Aquesta darrera va ser una associació creada per un grup de persones l'any 2013 amb l'objectiu d'organitzar el *Pride* a Manresa i treballar per a promoure la sensibilització, la convivència i el respecte. La manca de recursos i la poca participació en les accions realitzades va fer que desaparegués al 2016. Durant aquests anys es van realitzar tres esdeveniments pel *Pride* amb els següents lemes: "Manresa és viva" (2013), "Manresa per la Igualtat i la Diversitat" (2014) i "Manresa cor de Catalunya" (2015). El 2016 van participar en l'acte de la penjada de bandera a l'Ajuntament de Manresa a part d'organitzar altres actes i parades en dates assenyalades.

Actualment existeix l'associació **Chrysalis**, centrada en acompanyar a famílies de menors trans*. És una organització a nivell estatal i a la comarca hi ha quatre famílies associades a l'entitat. A part de les trobades anuals i les colònies que fan a nivell de Catalunya, a Manresa s'estan organitzant per a donar visibilitat a les persones trans*.

Com a associació especialitzada en la temàtica LGTBI, cal destacar l'existència de l'**Associació Filigrana**. Aquesta associació es creà al 2016 amb l'objectiu de crear un espai LGTBI a la Catalunya Central. Les persones que en formen part realitzen atenció individualitzada, un grup de trobada per a persones del col·lectiu LGTBI o simpatitzants i tallers i xerrades de formació en temes de gènere i LGTBI. És destacable el fet que les persones que l'integren estan formades en la temàtica feminista i LGTBI i estan també vinculades a l'activisme. S'identifica doncs aquest espai com un gran potencial per a dinamitzar el treball en aquesta temàtica.

6.3 Diagnosi per àmbits

En aquest apartat es recullen els resultats obtinguts en base a les entrevistes, l'elaboració dels *e-Relief Maps* i els grups focals. Aquests resultats es divideixen en sis àmbits que s'han considerat com a rellevants i que abracen gran part dels espais de vida quotidiana. Si bé alguns àmbits són molt generals i poden haver-hi moltes diferències segons els espais concrets (com a l'espai públic, per exemple), aquesta divisió pretén sistematitzar la recollida de dades per àmbits que comparteixen algunes característiques rellevants: àmbit domèstic, espai públic, àmbit laboral, educatiu, sanitari, oci i esports.

a) Consideracions generals

Abans de focalitzar la diagnosi en cada àmbit en concret, hi ha algunes consideracions generals que cal destacar com a resultats. En primer lloc, s'ha identificat una **tendència molt majoritària a no fer visible la identitat LGTB com a forma de protecció. Això és el que es coneix com a 'passing'**. En el cas d'una persona trans*, seria el fet de ser percebuda amb el gènere amb el que s'identifica, i el en cas de gais i lesbianes, a ser percebuts/des com a heterosexuals. És a dir, mostrar-se de tal forma que la identitat sexual o de gènere no normativa passi desapercibuda i per tant es pugui gaudir del privilegi de ser vist/a com a cisgènere o com a heterosexual. Aquest comportament s'ha identificat en tots els àmbits encara que es materialitzi de forma diferent: no dir a la família durant anys que ets lesbiana, no mostrar afecte a la parella a l'espai públic o no dir que ets trans* en una entrevista de feina. Aquest 'passing', tot i que moltes vegades és una forma de supervivència, ha de ser entès també com a una forma de repressió en sí mateixa, ja que és per por a les reaccions que no s'assumeix la pròpia identitat. A més, cal destacar que **el 'passing' invisibilitza moltes formes de discriminació que resten ocultes**. És a dir, situacions en que es podria haver donat una agressió o una discriminació s'han evitat a través de formes diverses de 'passing'. Aquesta dada és molt rellevant per a una diagnosi ja que indica que les dades recollides són una mostra de la situació de discriminació del col·lectiu LGTB en els casos en que la seva identitat és visible, però cal considerar la necessitat de 'passing' com la primera forma de discriminació.

Aquest fet és molt fàcilment identificable comparant els *e-Relief Maps* de diverses generacions. S'ha vist que molts joves han realitzat els seus mapes mostrant importants malestars en molts àmbits diversos. En canvi, persones adultes i grans tenen uns mapes molts plans, línies que mostren pocs malestars i en pocs àmbits. La conclusió en aquest cas no és que la joventut pateixi més discriminació que el que han pogut patir persones homosexuals de més de cinquanta anys, sinó que **la joventut mostra la seva identitat de formes més explícites i menys normatives, fet que pot suposar una situació de més vulnerabilitat per a patir agressions. I per altra banda, també tenen més eines per a identificar-les i més consciència del que són discriminacions, i per tant, les relaten de forma més explícita**.

Una altra qüestió rellevant que ha aparegut de forma molt generalitzada, tant en les entrevistes com en els grups focals, és la percepció del **caràcter conservador de la comarca**. Existeix una percepció molt estesa de que tant als municipis de la comarca com a Manresa són llocs tancats i conservadors, a diferència d'altres ciutats properes. S'assumeix que les persones LGTB que es queden a la comarca són persones que 'passen desapercibudes' o que són molt curoses a l'hora de mostrar-se com a gais, lesbianes, bisexuals o trans*. Totes les persones que han participat han afirmat que coneixen a varies persones que no han dit mai a la feina, a les amistats o a la família que són gais, lesbianes o bisexuals. És destacable també que persones LGTB vingudes de Barcelona a viure en municipis de la comarca tampoc mostren la seva identitat de gènere o orientació sexual a l'espai públic o la feina, mostrant que no és només una qüestió relacionada amb el fet de tenir família a la comarca, per exemple, sinó que es percep com un ambient hostil en general.

Aquesta situació es relaciona també amb el que s'ha anomenat 'sexili': la **migració de persones LGTB a altres ciutats que es perceben com a menys homòfobes o transfòbiques**. Com a dada

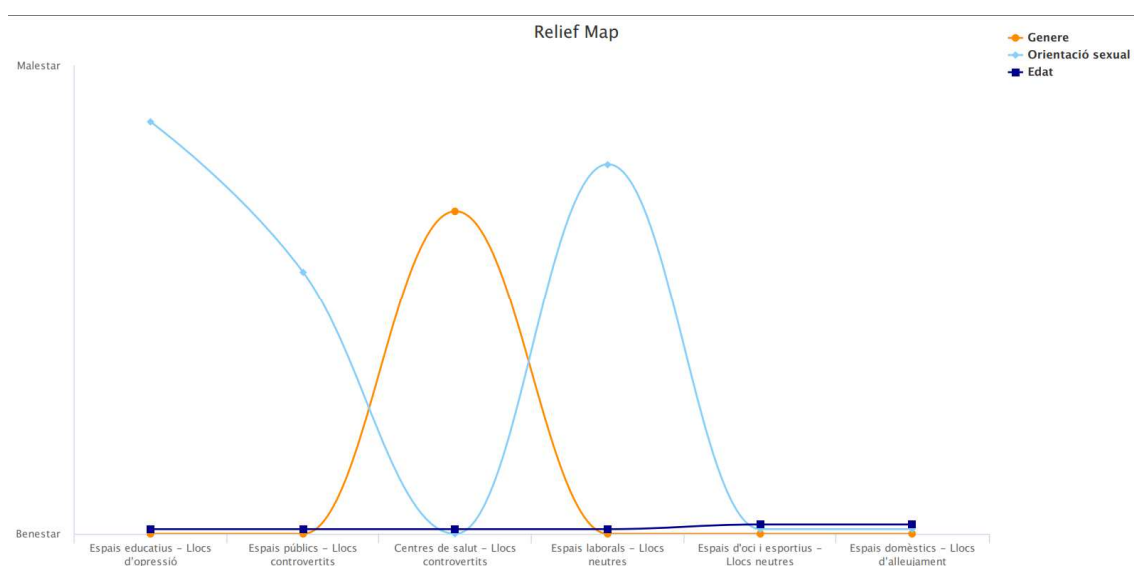
rellevant, s'ha identificat que hi ha una tendència a l'expulsió de persones LGTB de la comarca pel fet de no sentir que en el seu municipi o entorn poden expressar-se en llibertat. No es poden donar dades numèriques sobre l'abast d'aquesta tendència, però aquest fet ha estat també identificat en moltes altres regions no metropolitanes, en les que hi ha una expulsió de la població LGTB cap a Barcelona primordialment, o cap a ciutats més grans.

b) Àmbit domèstic

Els espais domèstics són àmbits fonamentals en la vida d'una persona. Patir violència o discriminació en aquest espai impedeix que la persona que ho viu pugui desenvolupar-se en qualsevol altre àmbit. Les llars, tradicionalment, s'han considerat com un "lloc-refugi", però aquesta concepció acostuma a tenir en compte només l'experiència de persones privilegiades en aquests espais. Per les víctimes de violència masclista, per exemple, la llar pot ser l'espai més perillós i violent. Com també pot ser per a una noia un espai de molt malestar davant una autoritat paterna repressiva. Per al col·lectiu LGTB acostuma a ser un lloc ambivalent: pot ser el lloc on és viu de forma més intensa la repressió i la violència homo/bi/transfòbica/, com pot succeir a la llar familiar per a menors i joves (Valentine i Skelton, 2003) o pot ser també el lloc de més benestar quan la llar és la pròpia, el lloc on viu amb la 'família escollida' (Kentlyn, 2008). Això no sempre és així i en molts casos la llar familiar pot ser també un 'lloc-refugi' quan la família mostra suport al/la menor o jove i, la casa esdevé un lloc de seguretat on poder expressar la pròpia identitat. Recerques anteriors realitzades amb noies joves lesbianes a Manresa mostren aquesta ambivalència, ja que la llar tant podia aparèixer com el lloc de més opressió, o com el lloc d'alleujament (Rodó-de-Zárate, 2015).

Amb els resultats del treball de camp el que s'identifica de forma molt evident és com **la llar acostuma a ser aquest refugi, l'espai de més alleujament de la vida quotidiana. Sobretot per les persones emancipades que viuen amb la seva 'família escollida'** (ja sigui la parella, criatures o amistats). Carla, jove trans*, comenta que casa seva és "un pilar a la meva vida, un lloc estable i segur". Viu amb amistats i considera que és fonamental que les persones amb qui conviu comprenguin la seva situació i esdevingui un espai on no haver de donar explicacions o sentir qüestionaments. La Núria, la mare d'una nena trans*, afirma també que "a casa ofereixo un entorn obert i de respecte, amb una educació no sexista, perquè sento que així acompanyo els meus fills a mostrar-se amb llibertat". Els gais i lesbianes emancipats també han situat l'espai domèstic com a lloc de més alleujament (veure Imatge 7), marcant emocions com seguretat, tranquil·litat, recolzament, protecció, llibertat, acceptació o alegria en aquest àmbit. El fet de marcar aquestes emocions a l'espai domèstic mostra la importància que té la llar per aquest col·lectiu i evidencia també la manca de benestar que viuen en altres espais.

Imatge 7: e-Relief Map del Jaume

Si bé en els e-Relief Maps han considerat l'espai domèstic com la llar actual, mostrant-lo així com a lloc de gran benestar, no ocorre el mateix amb les relacions familiars enteses de forma més àmplia o al llarg del temps.

Fer saber a la família la pròpia identitat de gènere o orientació sexual acostuma a ser una de les fases més complicades, pel temor que es té a la reacció que pugui tenir (Coll-Planas, Bustamante, Missé, 2009). Aquests processos poden ser molt llargs, amb anys amagant la pròpia identitat i amb por a la descoberta. L'Eduard, un noi gai, afirma que "ho vaig dir als 18 i va ser molt complicat, una gran decepció per la meua mare, però ara estem bé". Viu amb la seva parella i, tot i l'evidència que no és una relació d'amistat (només hi ha un llit doble al pis), el seu sogre "fa com si no sabés res". El mateix explica en Joan, gai de més de 70 anys sobre la relació amb la seva mare: "va venir a casa a viure amb nosaltres (la seva parella i els fills i filles d'una relació anterior). Es portava molt bé amb l'Antoni (la seva parella) però mai es va parlar del tema, mai va preguntar res però ho sabia". Aquest 'no preguntar però saber-ho' és molt present en la narrativa de les lesbianes també. La Maite, lesbiana de Manresa, afirma que "a casa ho van portar força bé quan ho vaig explicar, però vaig estar deu anys que no vaig dir res. No va ser fins que vaig presentar-la a ella (la seva parella actual) que els hi vaig dir". La Rebeca, una jove trans*, assegura que a l'inici va ser molt problemàtic sobretot en relació al seu pare, afirmant que la seva actitud va ser en part motivadora d'un intent de suïcidi. En canvi, ara identifica la relació amb la seva mare com a molt positiva i com a font de seguretat.

Les persones més joves participants han mostrat aquesta mateixa situació en la seva llar familiar. Per exemple, l'Adrià explica que la situació a casa seva li genera molt malestar. Amb la seva mare no en parla, el seu pare no sap res de la seva orientació sexual i l'avi i l'àvia, tot i saber que és gai, continuen tractant-lo com a heterosexual. En Jaume també expressa una situació semblant, expressant que "des de que saben que sóc gai hi ha mala relació i afecta la meua salut mental". La Gina també explica que "a la meua mare li va costar i en general és com si això no existís. Tracten la meua parella com si fos la meua amiga".

Cal destacar que en el debat tingut durant el grup focal, les mares lesbianes van identificar la maternitat com a un punt de millora de la situació. Si bé l'embaràs es veu com un moment de canvi i més conflictiu, amb diferències entre la mare gestant i no gestant, el fet de tenir una criatura havia millorat la relació familiar en alguns casos. També s'apunta que obliga a 'sortir de l'armari' en relació a la família extensa. És a dir, si bé l'orientació sexual era una qüestió que podia no dir-se a familiars més llunyans, tenir una criatura fa que sigui necessari dir-ho, fent explícita una relació lèsbica.

c) Espais públics

Les situacions que es donen en l'espai domèstic poden condicionar de forma molt directa la manera com es viu l'espai públic. Per exemple, per un gai jove, una família que el recolzi farà que es pugui desenvolupar amb molta més llibertat i seguretat a l'espai públic que si no saben o no accepten que és gai i ho ha d'amagar. En aquest sentit, el context concret de la comarca del Bages fa que les relacions familiars puguin afectar molt directament la possibilitat de mostrar la pròpia identitat a l'espai públic.

A més, el fet que 'tothom es coneixi' fa que hi hagi pocs espais d'anonimat. Fins i tot, a diferència del que podria passar en altres regions, Manresa no dóna aquest anonimat a persones de municipis més petits, ja que hi ha una gran vinculació amb la capital de comarca que fa que el que passa a Manresa s'acabi sabent al municipi. El fet més destacable és l'afirmació generalitzada per gais, lesbianes i bisexuals en relació a mostrar afecte a l'espai públic:

Eduard: "No ens agafem mai de la mà per no buscar problemes, que aquí la gent és molt tancada".

Maite: "Mai hem anat agafades de la mà, ni mai ens hem fet petons en públic. A Barcelona potser sí, però a Manresa mai. No sé, ens fa por la reacció, que ens insultin. I des que tenim al nen encara fa més por que ho senti... Intentem no provocar. També moltes vegades passem per germanes quan anem a un alberg, per exemple".

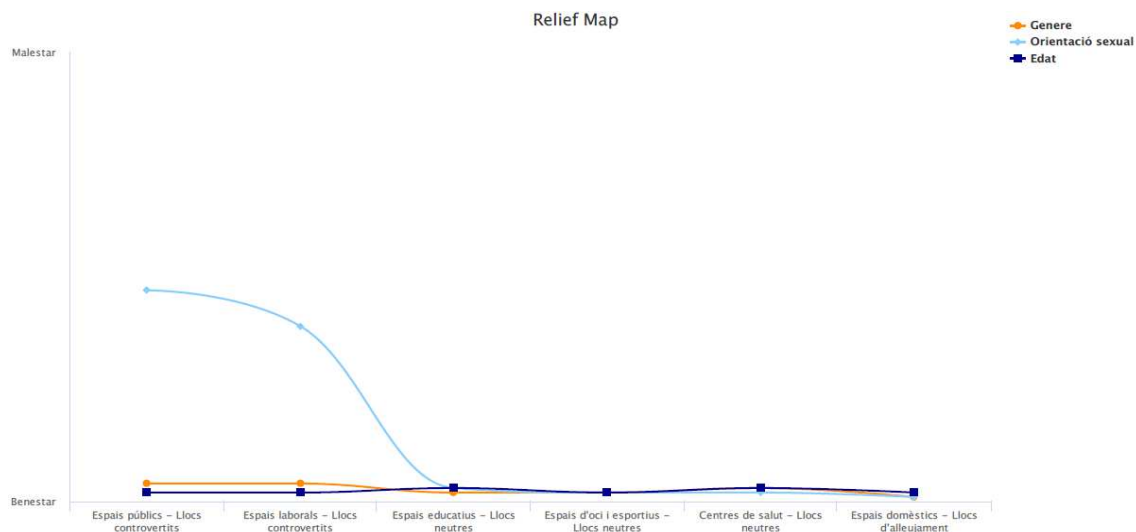
Oriol: "Jo tinc molt 'reparo' en mostrar afecte a l'espai públic. Amb la meua parella hem tingut por tot i que mai hem patit una agressió. Si no mostrem afecte és per poder sentir-nos segurs, tot i que em fa sentir malament perquè així no donem visibilitat al col·lectiu".

L'afirmació de 'mai ens agafem de la mà' sovint apareixia en l'entrevista després d'haver valorat que l'espai públic no era un lloc especialment hostil. És a dir, hi ha una important normalització de la situació que fa que es vegi com a 'normal' que una parella d'homes o de dones no puguin mostrar afecte a l'espai públic del seu poble o ciutat. Els motius per a no mostrar afecte, com es veu en les cites, són bàsicament per por a una reacció negativa, que es veu agreujada quan hi ha criatures pel mig.

La percepció de que les persones de l'entorn són 'tancades' o que poden 'insultar' si veuen una parella homosexual mostren la por a una agressió, i per aquest motiu s'intenta evitar a través del 'passing'. Aquest fet acostuma a portar també a negociacions amb la parella. Com afirma la

Gina, “últimament em trobo que m’he d’amagar per la meua parella, perquè ella no vol mostrar afecte tot i que jo sí que voldria”. Aquesta situació en general fa que l’espai públic ocupi llocs diversos en el mapa, tot i que com es mostra en aquesta imatge de la Maite (Imatge 8), el punt de malestar per orientació sexual a l’espai públic és el més elevat.

Imatge 8: e-Relief Map de Maite

Tot i que en els discursos homofòbics acostuma a ser present la idea que l'homosexualitat s'accepta mentre no es mostri en espais públics, les imatges de l'heterosexualitat són omnipresents en els espais públics de manera que es converteixen en 'invisibles'. Així, i com argumenta Valentine (1993), l'heterosexualitat no només està definida per actes sexuals privats sinó que s'expressa en una gran varietat de formes, està institucionalitzada i se celebra als espais públics. Mentre les persones heterosexuales prenen el carrer com si fos un espai heterosexual, les persones amb orientacions sexuals no hegemòniques exerceixen una vigilància constant, controlant com van vestides, el seu comportament i els seus desitjos per evitar la confrontació (Valentine, 1996). El fet que aquest tipus d'accions, com fer-se un petó o donar-se la mà, estiguin 'prohibides' mostra una important desigualtat en la forma com es viu la ciutat. L'espai públic construït com heteronormatiu (Bell et altri, 1994) se sosté a través de qüestionaments que provoquen malestar i fan que gais i lesbianes se sentin 'fora de lloc' en els espais quotidians (Valentine, 1996).

En el cas de les persones trans*, la percepció de l'espai públic depèn també del 'passing', de si són percebudes com a trans* o no, i de les pròpies experiències personals. Carla afirma que “de nit, en la foscor, no em sento còmode ni amb seguretat. Ja m’ha passat que un tio em seguís durant tres mesos i també un cop uns adolescents em van estar increpant”. La Rebeca, en canvi, assegura que no ha rebut comentaris despectius a l’espai públic i que acostuma a mantenir una postura beligerant defensant la seva identitat i volent fer-la visible.

En aquest sentit, tot i que efectivament s'han relatat situacions d'agressions físiques i verbals viscudes a l'espai públic, segurament la tendència a ocultar la pròpia identitat com a forma d'evitar les agressions fa que sigui un nombre molt més baix del que malauradament podria ser.

d) Àmbit laboral

L'àmbit laboral presenta també molta diversitat depenent sobretot del tipus d'entorn. En cap cas ha estat considerat un lloc d'alleujament, però hi ha força variabilitat quant a considerar-lo un lloc d'opressió, controvertit o neutre.

Segons els relats de les persones participants, el fet de considerar-lo un espai més o menys opressiu depenia de dos factors: si a la feina se sabia la identitat de les persones i el tipus de feina i entorn on es treballés. Per exemple, l'Eduard (noi jove gai) assegurava que "no he tingut problemes a la feina perquè jo no semblo gai i, com que tampoc ho deia, doncs no m'havia passat mai res". Aquest 'semblar' gai es referia a l'expressió de gènere i la forma com mostrava la seva masculinitat.

Aquesta pràctica, que és una altra materialització del 'passing', també s'ha trobat en el cas de persones trans*. Per exemple, Carla assegura que "jo mai dic que sóc trans en una entrevista de feina, perquè puc passar com a *butch*⁵. És que sinó mai m'agafarien". Una dona lesbiana que treballava en l'àmbit administratiu, afirmava també que "jo sempre he estat molt discreta, però quan vaig ser mare es va començar a saber i les reaccions van ser ben curioses". Aquestes situacions mostren que la manca de discriminació no ve donada pel fet de treballar en entorns que respectin la diversitat sinó perquè s'amaga la identitat, a vegades durant anys i a persones ben properes en l'àmbit laboral. Aquesta tendència al no dir que s'és gai, lesbiana, bisexual o trans* amaga doncs possibles formes de discriminació que només surten a la llum quan la identitat és "descoberta".

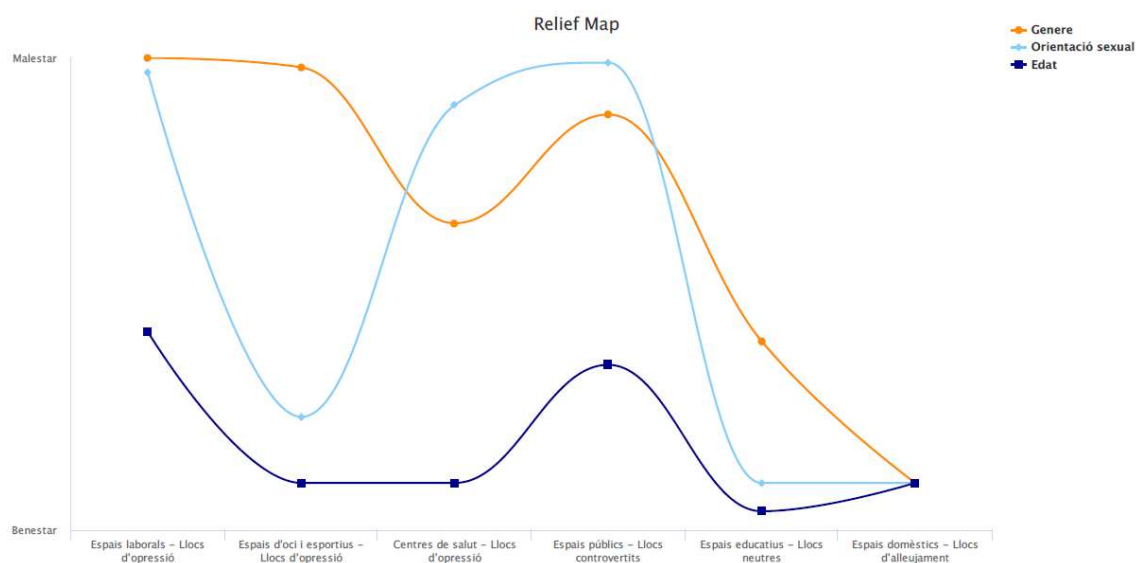
Sobre aquests casos hi ha situacions de discriminació directa però també situacions de més respecte en les que no s'ha expressat que hi hagués conflictes. Per a les persones trans*, acostuma a ser un espai de molta vulnerabilitat i discriminació, arribant al punt que s'afirma que "és l'àmbit que més em preocupa". Com es pot veure en el *e-Relief Map* de Carla (Imatge 9), l'àmbit laboral és el més opressiu per l'orientació sexual i identitat de gènere però també perquè provoca malestar en relació a l'edat.

Aquesta diversitat de situacions també té molt a veure amb el tipus de lloc de treball. S'han trobat casos en els que persones LGTB deixen les feines que tenen per a muntar els propis negocis amb persones de confiança amb qui saben que no tindran problemes, per exemple. Aquest fet mostra la capacitat de crear entorns segurs per part del col·lectiu, allunyant-nos de considerar-los només com a víctimes, però també posa de relleu l'extrema vulnerabilitat en l'àmbit laboral.

---

⁵ Paraula en anglès que s'utilitza per a fer referència a lesbianes amb un comportament una expressió de gènere associats a la masculinitat.

Imatge 9: e-Relief Map de Carla

Un dels desencadenants de la discriminació en gais, lesbianes i bisexuals és precisament **el fet de tenir criatures**. Esdevenir mare, en el cas de la mare no-gestant, implica haver de demanar permisos de maternitat (en aquest cas oficialment s'anomena de 'paternitat', una altra forma de llenguatge no inclusiu) que evidencien una situació familiar que fins al moment s'havia pogut amagar. En un dels casos relatats, aquest fet va posar de relleu la no acceptació i el qüestionament per part de la plantilla, amb gestos subtils però que evidenciaven la incomoditat que generava la situació. No fer el tradicional regal que l'empresa fa a les mares quan tenen o adopten una criatura, no felicitar per la nova maternitat, no preguntar mai per la criatura, són algunes de les actituds recollides que evidencien els motius d'aquest malestar. El cas del Joan, ex-treballador en una empresa de metal·lúrgia del Bages, també va amagar la seva orientació sexual fins que es va acabar sabent. Assegura que mai va patir actituds de menyspreu de forma directa però que "de comentaris pel darrera sé que n'hi havia molts". En el cas de persones trans* les situacions de conflicte relatades són molt més directes, havent rebut agressions físiques per part de la clientela, comentaris ofensius i preguntes inapropiades per part d'altres companys/es de feina, o el menyspreu per part de les persones jeràrquicament superiors.

e) Àmbit educatiu

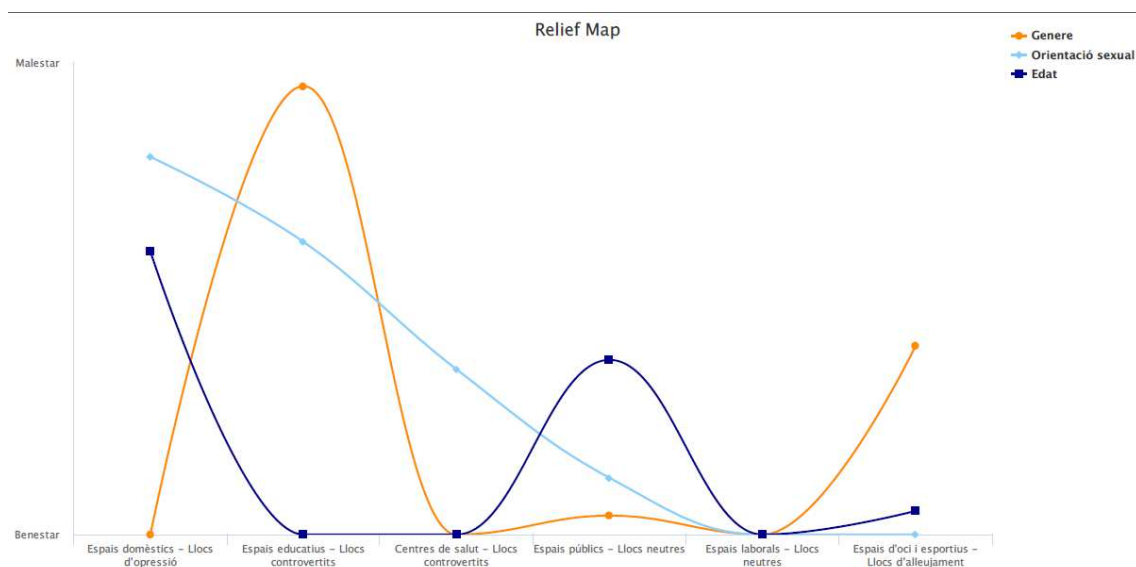
Els espais educatius han aparegut de formes diverses, segons l'edat de les persones i la seva situació. La gent jove té molt present la seva experiència a l'escola o l'institut, i la gent més gran ho recorda de forma més llunyana. Cal destacar que aquests espais han estat un lloc molt comentat per part de les persones amb criatures, que es relacionen amb aquest àmbit com a mares i no com a alumnes.

En relació a la gent més jove, l'espai educatiu té connotacions diferents sobretot en relació a si l'orientació sexual o identitat de gènere era explícita en el moment o no. També segons el

context concret i l'expressió de gènere de les persones. Com assegura en Jaume “crec que fa una diferència important **el tenir ploma o no tenir-ne**. Jo quan vaig sortir de l'armari a l'institut em deien 'a mi que no em toqui el maricón aquest' i em van arribar a fer xantatge de dir-ho al a meva família”. En canvi, l'Oriol afirma que “jo era el maricón de la classe però al sortir de l'armari la gent em va donar suport”.

En aquest sentit una qüestió que destaca, i que va ser un dels punts més tractats al grup focal amb joves, va ser **el paper del professorat**. Tot i que es van relatar situacions d'agressions per part de l'alumnat, es va identificar com a molt rellevant la manca de suport del part del professorat. La Rebeca, en relació a la seva experiència en un institut de Manresa afirma que “he patit *bullying* homofòbic i transfòbic, i el professorat ha estat el més complicat de gestionar. Vaig deixar l'institut per aquest motiu”. L'Adrià també afirma que “ho vaig passar molt malament, em deien insults, sobretot els nois, i això no només era a l'escola sinó que després seguia a Instagram. Em deien que em suicidés i que em donarien una pallissa... el professorat no n'estava al cas... al final vaig canviar d'institut”. En el següent mapa (Imatge 10) es pot veure com l'Adrià identifica l'àmbit educatiu com un espai controvertit, situant el malestar de gènere i el d'orientació sexual molt amunt. En relació a punt de gènere afirma que “em sento totalment fora de lloc pel fet de ser un noi però no normatiu”, vinculant-hi emocions com control, humiliació, rebuig, angoixa, intimidació o exclusió.

Imatge 10: e-Relief Map de l'Adrià

Aquests resultats concorden amb altres estudis com 'Homofobia en las aulas' (COGAM, 2013) (basat en 5.272 respostes d'alumnes de l'ESO) que mostren que el 31,91% de l'alumnat percep discriminació en el seu centre educatiu, i el 41,48% considera que el professorat fa poc o res quan hi ha un cas d'assetjament. Els resultats de l'"Estudi sobre bullying homofòbic a dos instituts de Manresa" encarregat per l'Ajuntament de Manresa i realitzat per l'Observatori Contra l'Homofòbia (2017) també corroboren que la qüestió del *bullying* homofòbic és un tema alarmant a les aules. Els resultats mostren que tot i que hi ha un bon ambient de convivència, apareix una clara consciència de que es donen actes discriminatoris de caràcter homofòbic que són presenciats per la majoria de l'alumnat. Aquests comportaments, que es basen en insults, burles, exclusió i amenaces, generen dinàmiques de tensió als centres i situacions d'exclusió.

Es va trobar també que les noies tenien en general una actitud més positiva cap al col·lectiu LGBTI, sent els nois els que presentaven més conductes discriminatòries però també qui en rebia més. En general, la tendència que es mostra és la d'estar en desacord amb els prejudicis i estereotips presentats. Tot i això, s'identifica un alt percentatge d'alumnes que han presenciat comportaments hostils i violents cap al col·lectiu LGBTI, sent la violència verbal i psicològica la que apareix com la més freqüent. Només un petit grup s'identifica com a executor d'aquests comportaments o com a víctima de la discriminació.

L'estudi també mostra, en relació a la visibilitat, que el col·lectiu gai és del que se'n té més coneixement, seguit de lesbianes i bisexuals. Sent les persones trans*, de lluny, molt més invisibilitzades. Pel que fa a la percepció de diferents agents socials, es veu la societat com un espai hostil i en canvi a la família i a les amistats com a espais més segurs. El model de família és l'heteronormatiu i tradicional, però es consideren altres tipus de famílies també.

Així, tant el treball empíric com els resultats de l'Estudi de l'OCH mostren que es donen situacions d'agressions LGBTIfòbiques als centres educatius i que hi ha una manca de suport per part del professorat, a qui li atribueixen "poca formació però també a vegades comportaments discriminatoris per la seva ideologia" (Jaume).

Tornant a les entrevistes, ha aparegut també la qüestió general sobre com s'expliquen les qüestions de gènere i sexualitat a les aules. Per exemple, en el grup focal amb joves, s'apuntava que els llibres de text i les explicacions del professorat acostumen a ser transfòbiques quan expliquen la biologia humana, heteronormatives quan es fa referència a la sexualitat i que hi ha una manca de referents i invisibilització de la diversitat sexual, afectiva i familiar.

Aquesta manca de referents també ha estat un punt destacat per les mares lesbianes, que veuen una absència de contes, llibres i referències a la diversitat familiar. Moltes d'elles són les primeres mares lesbianes de les escoles on porten a les seves criatures, però aquest fet no s'ha identificat com a especialment problemàtic més enllà de fets puntuals i de la invisibilitat en relació a formularis, llenguatge, representacions familiars, etc.

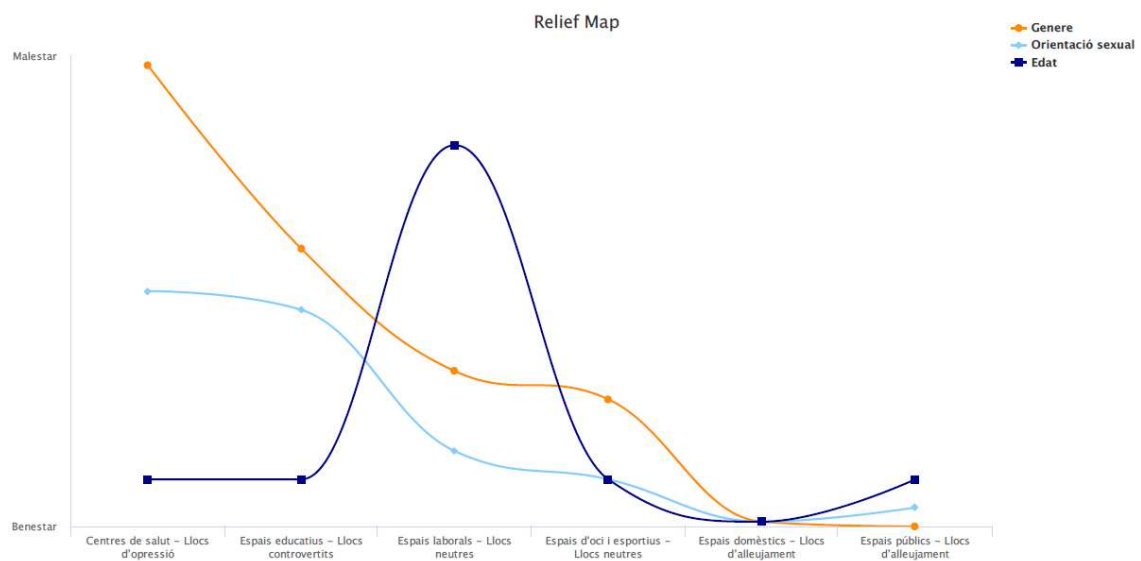
f) Àmbit sanitari

La situació en aquest àmbit és força diversa i depèn molt també del col·lectiu en concret. Les persones trans* han situat els centres de salut com a llocs d'opressió amb nivells de malestar importants (veure Imatge 11). En canvi, per a gais, lesbianes i bisexuals són llocs o bé controvertits o bé neutres. El que destaca en primer lloc és que no són llocs d'alleujament en cap cas i que totes les persones entrevistades han expressat situacions de malestar en algun moment.

Concretament en relació a les persones trans*, els centres de salut es perceben com un dels llocs més hostils. La manca de formació del personal sanitari i moltes vegades la pròpia ideologia d'aquest fan que les persones que es troben en trànsit no trobin el recolzament necessari sinó moltes vegades es trobin amb el contrari: qüestionaments, reprovacions i pràctiques inapropiades. Cal destacar, però, que des de finals de 2017 s'ha iniciat el desplegament del

“Model d’atenció a la salut de les persones trans*⁶ a la comarca, de la mà d’una ginecòloga formada en aquestes qüestions a través de l’acompanyament de Trànsit. Fins al moment, la Unitat Trànsit de l’ASSIR Esquerra de la Regió Sanitària de Barcelona era l’única de referència per tot Catalunya en aquest tipus d’acompanyament a persones trans*. Per tant, la creació d’un punt de referència a la Catalunya central s’identifica com un important pas endavant que pot contribuir a generar una percepció diferent del tracte a persones trans* en l’àmbit sanitari, a part de contribuir a l’equitat territorial ja que fins al moment les persones trans* s’havien de desplaçar a la unitat de Barcelona.

Imatge 11: e-Relief Map de la Rebeca

Tot i la importància de la creació d’aquest punt de referència per a persones trans* en el sistema públic de salut, les persones entrevistades han relatat també situacions de malestar que no estan relacionades amb el seu procés de trànsit sinó amb altres consultes o intervencions amb diverses especialitats mèdiques.

Una persones trans*, com qualsevol altra, fa servir els centres de salut per a múltiples qüestions, i és en aquests espais on acostumen a donar-se situacions de discriminació ja sigui a través de qüestionaments, mirades inapropiades o faltes de respecte. Un exemple que comenta Carla és en relació a una intervenció quirúrgica. A l’haver d’anar d’urgències per una complicació durant el postoperatori, les persones que van atendre a Carla no van accedir a fer servir els pronoms que demanava i van qüestionar el seu trànsit. O la Rebeca, que explica que en un centre de salut mental “em van aïllar perquè em deien que pels genitals que tenia podia violar a una noia si hi compartia habitació (...) la veritat és que m’he sentit molt impotent moltes vegades en llocs on se suposa que t’han de cuidar”.

6

http://canalsalut.gencat.cat/web/.content/home_canal_salut/ciutadania/el_sistema_de_salut/serveis_atencio_salut/altres_serveis/trans/Model-atencio-a-la-salut-persones-trans.pdf

Altres exemples han aparegut en relació a pediatria, fisioteràpia o l'atenció primària, i les emocions que s'han marcat fan referència al rebuig, la intimidació, la desprotecció, la humiliació o la discriminació. Aquests exemples posen de relleu que la salut trans* no només té a veure amb el procés de trànsit i com es tracta sinó que el canvi de mentalitat i la necessitat de formació en aquestes qüestions ha de ser integral, en tots els àmbits de la medicina.

Cal destacar que també s'han relatat alguns casos molt positius en els que, per exemple, el metge de capçalera d'un municipi de menys de 2.500 habitants de la comarca era un punt de recolzament i un gran alleujament per a una persona trans*, que se sentia sempre respectada per aquest professional de l'atenció primària. Aquesta diversitat de casos, tant en positiu com en negatiu, mostra l'arbitrarietat de la situació: segons el professional sanitari que atengui a la persona, el tracte pot ser molt discriminatori o pot ser en canvi una gran ajuda.

En relació a persones gais, lesbianes i bisexuals, la situació és força diferent, en primer lloc perquè l'estratègia del 'passing' abans comentada és molt utilitzada. Pel fet de no ser una identitat necessàriament visible sobre els cossos, s'han trobat molts casos de persones que no comenten a professionals sanitaris la seva orientació sexual. No és d'estranyar doncs que aquest àmbit aparegui com a més ben situat en els mapes i que les emocions vinculades no siguin tampoc molt negatives.

El cas d'una parella de lesbianes de la comarca és exemplificador: en els quatre anys de visites a pediatria per la seva criatura mai han comentat al pediatre que té dues mares. Com comenta ella mateixa: "al pediatre bé, però no hi anem mai les dues perquè la meua companya no pot per horaris. Com que sempre hi vaig jo i [la criatura] porta el meu cognom de segon, el pediatre es deu pensar que hi ha un pare en algun lloc". Aquest exemple mostra en primer lloc la **visió heteronormativa que existeix en els centres sanitaris**, on es pressuposa que hi ha un pare i una mare. Els formularis, el carnet de l'embarassada o el carnet de salut dels nadons són un clar exemple d'aquesta visió, ja que les caselles per omplir estan assenyalades sempre com la de la 'mare' i la del 'pare', exclouent altres tipus de configuracions familiars. Però en segon lloc mostra també com **la por a parlar sobre la pròpia situació** fa que s'amagui una informació que podria ser rellevant. Aquesta persona, tot i explicar aquesta experiència, va identificar els centres de salut com a llocs de "tranquil·litat" mostrant aquesta normalització de la situació.

Aquest cas es contraposa amb el d'altres mares lesbianes que parlen sense problemes de la seva situació amb els i les professionals de pediatria, però un altre cop la diversitat mostra l'arbitrarietat. Una de les conseqüències que porta aquesta diversitat de situacions i la incertesa que provoca és que moltes persones que s'ho poden permetre accedeixin a la sanitat privada per anar amb professionals que escullen concretament perquè en tenen referències i saben que no les discriminaran. Aquesta situació s'ha relatat en una gran diversitat de casos i mostra com la discriminació al col·lectiu LGTB en els centres sanitaris públics també té conseqüències diferents segons la classe social. Qui s'ho pot permetre, acudeix a la medicina privada, qui no, moltes vegades depèn de la sort que tingui qui li 'toqui' que l'atengui. Aquesta situació s'ha relatat com a especialment present en temes de salut mental.

Un altre dels aspectes mencionats és en relació a consultes de ginecologia per a lesbianes, a dones bisexuals i en relació a malalties de transmissió sexual per a gais. En general la situació que es relata és de **manca de formació per part de professionals**, que operen en base a criteris

heterosexistes i en base a models de detecció i tractament que no s'adeqüen a diversitat de pràctiques sexuals. Per exemple, la Gina afirma que "no en tenen ni idea de salut sexual entre dones, sobre com es transmet el papil·loma, per exemple". També hi ha una important manca d'informació sobre mètodes de prevenció, preguntes impertinents i estigmatització en relació a les pràctiques sexuals d'homes gais. En aquest sentit, en Joan explica que en una visita per a rebre els resultats d'unes proves en relació a una malaltia greu que patia, va entrar-hi amb el seu marit i el metge, al veure'ls, els va dir: "¿Es usted gai? Le haremos las pruebas del sida".

Aquests casos mostren la necessitat de formació del professional sanitari, tant per a conèixer i comprendre la situació de les persones LGTB com per a adaptar els protocols, formularis, tractaments i criteris per tal que cossos diversos i pràctiques, famílies i experiències diverses puguin ser tractades amb la rigurositat i respecte necessaris. Com bé apunten algunes de les persones entrevistades, no és només qüestió de formació sinó també **canvi de mentalitat i actitud**, ja que moltes vegades no és qüestió de 'no saber' sinó de voler imposar una visió determinada sobre com han de ser els cossos, pràctiques o les vides de les persones.

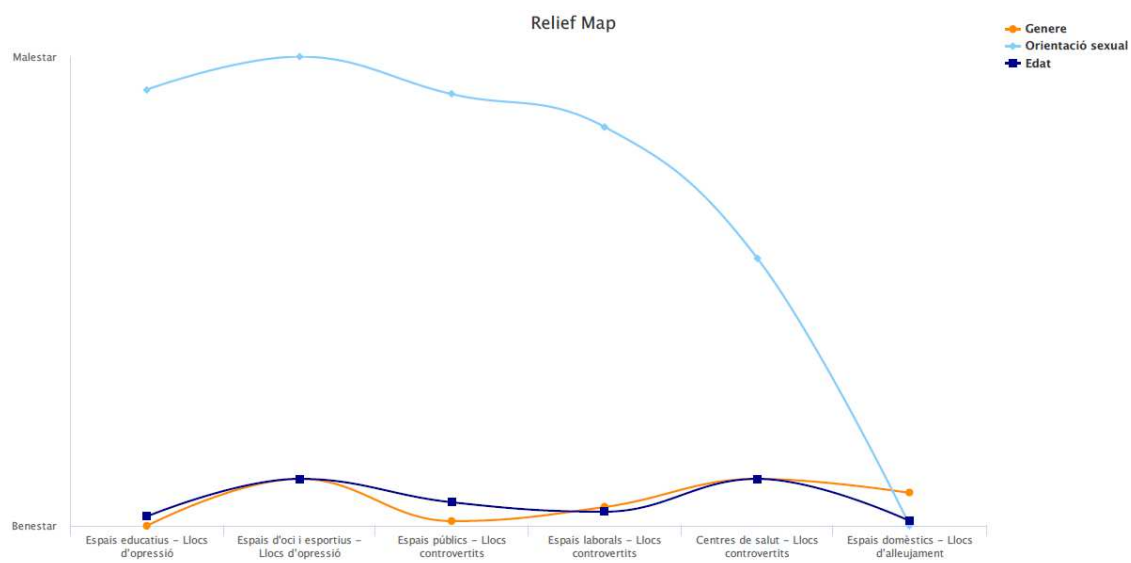
g) Espais d'oci i esportius

A diferència de l'espai domèstic familiar, l'educatiu, el laboral o el sanitari que acostumen a ser espais on hi ha menys marge d'elecció, els espais d'oci i esportius són espais on s'escull anar-hi i per tant hi ha la possibilitat d'evitar llocs que provoquin molt malestar. Tot i això, moltes persones han relatat situacions de discriminació en aquest tipus d'espais, especialment persones trans* en relació al binarisme de lavabos i vestidors, i homes gais en relació a agressions en espais d'oci.

Pel que fa als lavabos i vestidors, aquests s'han identificat com a llocs especialment conflictius per a persones trans* i que generen un important malestar. El sol fet d'haver de decidir a quin lavabo anar i la por als comentaris que es puguin rebre és en sí mateixa una qüestió discriminatòria. Però un dels llocs que se situa com a especialment problemàtic és la piscina municipal de Manresa, on el binarisme dels vestidors provoca situacions d'exclusió, intimidació i fins i tot agressions. Carla explica que s'ha donat de baixa d'aquest equipament perquè no podia canviar-se en cap dels vestidors per no tenir un gènere normatiu. En diverses ocasions l'havien fet fora del vestidor les pròpies usuàries per a considerar que aquell no era el seu lloc, amb actituds desafiantes. Amb les criatures trans* el cas és també especialment rellevant, ja que el binarisme d'uns vestidors sense cabines individuals, provoca també que no puguin dutxar-se ni canviar-se adequadament, tenint conseqüències per la higiene i la salut.

En relació als espais d'oci, el que més s'ha identificat són situacions d'homofòbia en espais d'oci nocturn, sobretot cap a homes gais. Els ambients festius són llocs que es viuen amb preocupació i en els que algunes de les persones participants han rebut agressions i discriminacions. L'Eduard, per exemple, vincula les emocions de control, rebuig i qüestionament en espais d'oci i afirma que ha presenciat 'baralles i pallisses' cap a amitats seves. El seu *e-Relief Map* (Imatge 12) mostra l'espai d'oci com a lloc d'opressió en relació a l'orientació sexual.

Imatge 12: e-Relief Map de l'Eduard

Sobre espais concrets de Manresa i la comarca del Bages, no s'han identificat espais especialment problemàtics, però se segueix la tendència del 'passing' anteriorment esmentada per la qual moltes persones eviten mostrar la seva orientació sexual per por a patir agressions o comentaris. És destacable també, en relació al gènere, com algunes noies lesbianes com la Gina apunten que "quan se'm lleigeix com a bollera també noto que se m'acosten menys babosos". En aquest cas fa referència a que el fet de ser vista com a lesbiana fa que homes heterossexuals no s'acostin a ella amb actitud intrusiva, fet que ella viu positivament.

Cal esmentar que les situacions de discriminació per LGTBIfòbia en aquests espais estan fortament creuades per la qüestió de l'edat, ja que s'ha identificat una variabilitat generacional important. Les persones més joves, que són les que acostumen a freqüentar més aquests espais d'oci (sobretot nocturn) són les que en pateixen més les conseqüències. Altres formes d'oci com participar d'alguna associació, activitats culturals o de lleure en espais naturals no s'han situat com a conflictives. Cal recordar en aquest punt que aquests són espais escollits i volguts i que per tant si s'hi decideix participar acostuma a ser perquè s'hi experimenta benestar.

Finalment, una qüestió que apareix de forma recurrent és el fet d'anar a Barcelona per lleure, al no haver-hi espais de sociabilitat pel col·lectiu LGTB a la comarca. La manca d'espais concrets (bars, locals, casals) on poder trobar a altres persones LGTB en un ambient de seguretat fa que moltes persones marxin a Barcelona per a trobar aquests llocs. Aquesta manca de referents es viu com a especialment problemàtica per a la gent jove, que és la que més es desplaça a la capital per a trobar-hi aquests altres ambients.

6.4 Conclusions

A continuació es presenta una síntesi de les principals qüestions de la diagnosi en format taula (veure Taula 3) i unes reflexions finals.

Taula 3: Síntesi dels resultats

Resultats en relació a la situació a nivell institucional i associatiu	
Institucions	Les accions en matèria LGTBI són escasses i molt recents, la majoria d'elles de caire simbòlic i puntual
	No hi ha una acció estructurada ni coordinada a llarg termini
	Hi ha una important diversitat d'àrees encarregades d'aquestes qüestions
	Manca de finançament específic en general
	Manca de dades a nivell municipal sobre el col·lectiu LGTBI i les problemàtiques que pateix al territori
	Manca de formació del personal de les administracions
	Voluntat d'iniciar polítiques sobre aquesta temàtica i creixent interès per part de les administracions
	Existència de municipis amb una trajectòria més llarga en matèria LGTBI o amb una recent introducció al tema que mostra una important voluntat de transformació
Associacions	Manca de col·lectius LGTBI consolidats en el territori
	Manca d'activisme LGTBI amb trajectòria
	Manca de suport institucional als col·lectius que han existit
	Presència de nous col·lectius amb un important potencial
Resultats per àmbits en relació al col·lectiu LGTB	
Consideracions generals	Molt pocs estudis sobre la situació del col·lectiu LGTBI a Manresa i la comarca
	Gran diversitat d'experiències segons el col·lectiu concret i segons les seves altres identitats de gènere, edat, classe social, etc.
	Edat com a factor clau per comprendre la diversitat
	<i>Passing</i> (amagar la pròpia identitat) com a estratègia general per evitar la discriminació
	Percepció del caràcter conservador de la comarca com a obstacle
	Migració de persones LGTB a altres ciutats percebudes com a menys homòfobes o transfòbiques
Àmbit domèstic	Diversitat de situacions a la llar segons si és la llar familiar o la pròpia
	Situacions molts problemàtiques en menors i joves LGTB en famílies que no els/ les recolzen
	Llar com a espai d'alleujament molt important per a persones emancipades

	Família extensa com a punt conflictiu
	Maternitat com a punt d'inflexió
Espai públic	Importància de la situació a la llar com a condicionador de l'experiència a l'espai públic
	Manca de mostres d'afecte generalitzada per por a patir agressions
	Normalització de la situació de vulnerabilitat
	Percepció d'inseguretat
	Agressions, insults i comentaris a diversos nivells
	Manca de visibilitat del col·lectiu LGTB
Àmbit educatiu	Diversitat segons l'expressió de gènere i el moment vital
	Presència de <i>bullying</i> homofòbic i transfòbic amb conseqüències molt greus
	Manca de suport per part del professorat en relació a situacions de discriminació
	Transfòbia i homofòbia en els continguts de les assignatures
	Manca de referents sobre diversitat familiar
	Bona predisposició del professorat d'infantil davant la diversitat familiar
Àmbit sanitari	Manca de formació del personal sanitari
	Actituds discriminatòries greus cap a persones trans* en diversos àmbits de l'atenció sanitària
	Percepció de vulnerabilitat en aquest àmbit
	Arbitrarietat en el tracte
	Ús de la sanitat privada per evitar l'arbitrarietat
	Ocultació de l'orientació sexual per por a patir un tracte irrespectuós
	Visió heteronormativa, sexista i transfòbica de la salut sexual
	Formularis i protocols heterosexistes i transfòbics
	Gran potencial del desplegament del 'Model d'atenció a la salut de les persones trans*' i de la formació d'una persona de referència a la comarca.
Àmbit laboral	Ocultació de la identitat de gènere i orientació sexual en entrevistes de feina
	Ocultació de la identitat de gènere i orientació sexual per evitar discriminacions
	Gran variabilitat segons el lloc de treball i el tipus de feina
	Situacions de discriminació per part de companys/es i caps
	Selecció del lloc de treball en funció del risc a patir discriminació
	Creació d'empreses i formes de treball autònom per tal d'evitar la discriminació
Oci i esports	Binarisme en lavabos i vestidors com a gran obstacle per la pràctica d'esports per a persones trans*

	Agressions en espais d'oci nocturn
	Ocultació de la identitat per tal d'evitar enfrontaments
	Variabilitat generacional
	Manca de llocs de sociabilitat del col·lectiu LGTB a la comarca
	Barcelona com a lloc d'oci preferent

Com a reflexions finals d'aquesta diagnosi, en primer lloc es destaca la necessitat d'abordar aquesta temàtica per a oferir solucions a una situació de discriminació greu que pateix el col·lectiu LGTB a la comarca. La manca de col·lectius que hagin treballat la qüestió de forma permanent, la manca d'accions institucionals, d'estudis sobre la situació i el caràcter conservador fan que es parteixi d'un punt molt inicial en relació a altres poblacions. Això implica la necessitat de destinar-hi recursos de forma urgent però també permet veure'n resultats de forma més immediata i crear noves dinàmiques que puguin propiciar un canvi.

En relació als àmbits treballats, s'ha vist com la situació difereix molt segons els col·lectius, les seves identitats i els seus contextos. Aquest fet afegeix complexitat per a una acció política però també obre diversos fronts des dels quals poder treballar. Caldrà doncs iniciar un procés de transformació i d'aplicació de certes mesures i fer un bon seguiment per tal de veure la seva repercussió. Al no disposar de plans anteriors ni d'accions ja avaluades sobre aquesta temàtica a nivell institucional en d'altres municipis, serà molt necessari veure com evolucionen.

7. Pla d'acció

Les accions que es detallen al pla d'acció s'organitzen en base a **tres objectius estratègics** que apareixen com a més destacats a la diagnosi. Els dos primers s'articulen en relació als àmbits sobre els que s'estructura la mateixa diagnosi (àmbit domèstic, espai públic, àmbit educatiu, sanitari, laboral, oci i esports) als que s'hi afegeix un àmbit de qüestions generals. Per l'objectiu tres, en relació a la incorporació de la perspectiva LGTBI en les diferents àrees de l'ens, s'incorporen àmbits relacionats amb les àrees de treball.

OBJECTIUS ESTRATÈGICS	ÀMBITS D'ACTUACIÓ
1. Combatre la <u>LGTBIfòbia</u>	1. Qüestions generals
2. Visibilització de la diversitat <u>afectivo-sexual i de gènere</u>	2. Àmbit domèstic
	3. Espai públic
	4. Àmbit educatiu
	5. Àmbit laboral
	6. Àmbit sanitari
	7. Oci i esports

OBJECTIUS ESTRATÈGICS	ÀMBITS D'ACTUACIÓ
3. Incorporació de la perspectiva LGTBI en les diferents àrees de l'ens	1. Qüestions generals
	2. Atenció a les persones
	3. Igualtat
	4. Espai públic
	5. Àmbit laboral
	6. Oci i esports

En relació al **primer** objectiu, **combatre la LGTBIfòbia**, es tracta del recull d'accions encaminades a acabar amb la discriminació que pateix el col·lectiu en diferents àmbits. Una de les accions principals és la creació d'un SAI (servei comarcal que garanteixi informació, atenció integral i recursos al col·lectiu LGTBI), a través del qual es podran desenvolupar moltes de les accions que planteja aquest objectiu, ja siguin d'assessorament jurídic, psicològic, difusió de campanyes, etc. En aquest objectiu també s'hi inclouen diverses accions que caldrà dur a terme per una gran varietat d'àrees.

El **segon** objectiu, en relació a la **visibilització de la diversitat afectivo-sexual i de gènere**, es basa en un seguit d'accions pensades per a que el col·lectiu LGTBI tingui més presència a la comarca. Amb aquesta idea, les diferents administracions hauran de dur a terme un seguit d'accions tant específiques com transversal que situïn al col·lectiu, les seves iniciatives i problemàtiques en un punt de més visibilitat.

El **tercer** objectiu fa referència a la **incorporació de la perspectiva LGTBI en les diferents àrees de l'ens**, tractant mesures concretes sobre l'aplicació de la perspectiva LGTBI a les pròpies institucions.

Tots tres objectius estan relacionats entre ells i s'entén que algunes de les accions poden fer referència a més d'un objectiu o més d'un àmbit. Algunes de les accions de visibilització per exemple, poden contribuir de forma indirecta també a la lluita contra la discriminació. Hi ha també alguns objectius transversals com la **necessitat de recopilació de dades sobre la situació del col·lectiu LGTBI a la comarca**. Aquest es tracta en els altres tres objectius i per àmbits, com també s'identifiquen una sèrie d'**objectius específics** dins de cada àmbit que són els que estructuraren les accions.

Cal destacar també que en aquest pla es detalla la **temporalitat** en base a si les accions han de realitzar-se en un **curt** (2018), **mitjà** (2019-2020) o **llarg termini** (2021) i **accions permanents**. Cada any s'hauran de realitzar **plans anuals** amb les accions a dur a terme i el pressupost que s'hi destinarà.

A continuació es poden veure les taules en relació als tres objectius i per àmbits.

Objectiu estratègic 1: Combatre la LGTBIfòbia.

Àmbit	Objectius específics	Acció	Indicadors d'avaluació	Àrees implicades	Execució
Qüestions generals	Implementar la llei 11/2014 , per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a eradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia	1.1 Creació d'un servei municipal i comarcal que garanteixi informació, atenció integral i recursos al col·lectiu LGTBI (SAI)	-Existència del servei -Difusió del servei -Núm. de persones que hi ha acudit -Nº de serveis que s'han coordinat	Igualtat	Curt termini
		1.2 Creació d'un circuit d'acompanyament i denúncia a les víctimes de LGTBIfòbia, tant menors com adults	-Tipus de cooperació establerta -Núm. de casos derivats	SAI	Mig termini
	Difondre els drets i llibertats de les persones LGTBI	1.3 Difusió de la llei 11/2014 contra la LGTBIfòbia a través dels webs, cartells, campanyes de difusió i visibilització, especialment sobre els drets i possibilitats de denúncia d'agressions	-Nombre de campanyes -Llocs on s'ha difós	Comunicació SAI Igualtat	Curt termini
Àmbit domèstic	Vetllar perquè infants i joves LGTBI puguin viure lliures de discriminació	1.4 Realització de xerrades i accions de suport per acompanyar les famílies LGTBI	-Núm. de xerrades i consultes ateses	SAI	Mig termini
		1.5 Xerrades divulgatives a través de les AMPAs i AFA's per a la presa de consciència	-Núm. de xerrades i persones assistents	Igualtat Educació Joventut	Mig termini

Espai públic	Combatre la LGTBIfòbia a l'espai públic	1.6 Realització de campanyes a l'espai públic per prevenir les actituds discriminatòries (generals, en festes populars)	-Núm. de campanyes i accions comunicatives -Valoració de les campanyes	Igualtat , Cultura Festes , Barris Joventut	Mig termini
Àmbit laboral	Garantir els drets de les persones LGTBI en l'àmbit laboral	1.7 Donar a conèixer els recursos i serveis que té el Servei d'Inspecció de Treball de Catalunya	-Núm. d'accions realitzades	Ocupació, Empresa Sindicats , SAI Departament de Treball Afers Socials i Famílies	Mig termini
Àmbit educatiu	Prevenir i combatre la LGTBIfòbia en l'àmbit educatiu	1.8 Incentivar la formació per al personal docent, i la resta de professionals que treballen en l'àmbit educatiu, sobre la diversitat afectiva, sexual i de gènere	-Núm. de tallers realitzats i persones assistents	Serveis Territorials Ensenyament Educació Joventut	Permanent
		1.9 Difusió i seguiment del compliment de les recomanacions d'atenció a infants i adolescents transgènere i intersexuals en els centres educatius des del consistori	-Difusió realitzada -Núm. de casos detectats	Educació	Mig termini
		1.10 Realització de tallers i activitats creatives sobre diversitat sexual i de gènere i prevenció contra la LGTBIfòbia	-Núm. de tallers realitzats i persones assistents	Educació Igualtat	Permanent
		1.11 Proposar i facilitar l'establiment d'un/a tutor/a de referència als centres per casos de <i>bullying</i> homofòbic/ transfòbic	-Persones de referència en centres	Serveis Territorial Ensenyament Educació, Joventut	Llarg termini
		1.12 Incorporació de les qüestions LGTBI al Servei d'Informació Juvenil i als Punt al Pati: tríptics, campanyes, accions,...	-Núm. d'accions realitzades	Joventut	Permanent
		1.13 Difusió del "protocol de prevenció , detecció i intervenció enfront l'assetjament escolar a persones LGTBI" de la Generalitat	-Núm. de reunions de difusió -Casos on s'ha aplicat	Educació Joventut SAI	Curt termini

		1.14 Promoure l'impuls de projectes i activitats de sensibilització conjuntament amb el grau d'Educació Infantil de la Fundació Universitària del Bages	- Núm. reunions -Núm. d'activitats	Educació Igualtat	Llarg termini
		1.15 Impulsar la creació de Plans LGTBI als centres universitaris de la comarca	-Núm. reunions -Núm. accions proposades	Igualtat Educació	Llarg termini
Àmbit sanitari	Prevenir i combatre la LGTBIfòbia a l'àmbit sanitari	1.16 Inclusió de referències a la diversitat sexual i de gènere en els recursos, campanyes i programes de foment d'hàbits saludables i de prevenció de conductes de risc	-Núm. de recursos que incorporen les referències	Salut Educació	Permanent
		1.17 Promoure formacions a professionals sanitaris amb continguts sobre salut sexual i reproductiva, salut trans*, intersexualitat i diversitat familiar	-Núm. de formacions realitzades	Salut CatSalut Althaia	Llarg termini
		1.18 Difusió del servei d'atenció a la salut trans* a la comarca	-Núm. de casos atesos	Salut CAP , CatSalut	Curt termini
		1.19 Vetllar pel desplegament als municipis del protocol de Reproducció Humana Assistida en relació a parelles de dones	-Núm. de casos atesos	Salut CAP CatSalut	Mig termini
Oci i esports	Combatre la LGTBIfòbia en l'àmbit cultural	1.20 Promoure la retirada de llibres a les biblioteques que promoguin la LGTBIfòbia	-Difusió a les biblioteques municipals i veïnals	Cultura	Curt termini
	Promoció d'espais d'oci lliures de LGTBIfòbia	1.21 Realització d'accions per uns espais d'oci, festes majors i festes populars lliures de LGTBIfòbia	-Nombre d'accions realitzades	Cultura	Curt termini
	Combatre la LGTBIfòbia en l'esport	1.22 Elaboració i difusió de campanyes contra LGTBIfòbia en els equipaments esportius i les competicions esportives locals o comarcals	-Nombre d'accions realitzades	Esports	Llarg termini

Objectiu estratègic 2: Visibilitzar la diversitat afectivo-sexual i de gènere

	Objectiu Específic	Acció	Indicadors d'avaluació	Àrees implicades	Execució
Qüestions generals	Oferir espais de trobada per les persones LGTBI, per fer xarxa i contribuir a l'apoderament	2.1 Impuls a la creació d'un espai de trobada LGTBI en el marc del SAI	-Núm. de trobades	SAI	Llarg termini
	Fer campanyes de sensibilització a la ciutadania per la igualtat de drets i llibertats de totes les persones	2.2 Difusió de campanyes i entitats LGTBI en l'àmbit comunitari	-Núm. de campanyes	Igualtat	Permanent
	Recollir els casos de discriminació de la comarca	2.3 Coordinació del SAI Central amb el servei municipal i/o comarcal	-Col·laboracions formalitzades	SAI Manresa i Comarca SAI Central (BCN)	Permanent
	Recollir dades : -sobre la situació de persones migrades o refugiades LGTBI -sobre la situació de les persones grans LGTBI	2.4 - Reunió amb referents d'immigració - Reunió amb responsables SSB - Reunió amb referents de gent gran - Consensuar fitxa de recull	-Casos recollits	Immigració CITE, CCOO Serveis Socials Bàsics SAI Gent Gran	Curt termini

	Incentivar l'associacionisme LGTBI	2.5 Suport a les entitats LGTBI locals i iniciatives per la visibilització de la diversitat sexual i de gènere	-Tipus de suport -Núm. d'accions fetes en col·laboració -Núm. de persones vinculades	Igualtat Participació	Mig termini
Àmbit domèstic	Incloure la perspectiva sobre diversitat afectiva-sexual i de gènere en les campanyes adreçades a famílies	2.6 Incorporació de models familiars no heterosexuales en les campanyes i accions adreçades a famílies	-Nombre de campanyes que ho incorporen	Acció social Comunicació Igualtat	Permanent
	Garantir el reconeixement de les persones grans LGTBI	2.7 Realització d'activitats sobre la diversitat sexual i de gènere en casals, centres de dia i residències de gent gran, des del Consell es vincularà en el Pla Comarcal de persones grans	-Nombre d'activitats realitzades	Gent gran Igualtat	Curt termini
	Recollir dades sobre la situació de menors LGTBI en situacions de risc a l'espai familiar	2.8 - Reunió amb SSB - Reunió amb EAIA - Reunió amb SIFE i SIF - Reunió amb SST Educació i Centres Educatius - Consensuar fitxa de recull	-Casos detectats	Serveis Socials Bàsics EAIA , Servei Integració Famílies Extenses , SAI Educatió	Mitjà termini
Espai públic	Dur a terme actes de visibilitat i reconeixement a la diversitat afectiva-sexual i de gènere a	2.9 Incorporació d'elements a l'espai públic que visibilitzin la diversitat sexual i de gènere i commemorin la seva història (exposicions, bancs, passos de vianants,...)	-Nombre d'elements	Cultura Alcaldia	Curt termini

	l'espai públic				
	Recollir dades estadístiques de denúncies i agressions a l'espai públic	2.10 - Reunió amb responsables de l'OAC dels Mossos d'Esquadra - Reunió amb policies i vigilants locals - Elaborar fitxa de recull - Estudiar la possibilitat de generar un espai anònim per a poder dir que has estat agredit en un atac i/o discriminat	-Casos recollits	Policia local o vigilants locals	Curt termini
Àmbit laboral	Impulsar la incorporació de la perspectiva LGTBI en l'àmbit laboral	2.11 Oferir suport a les empreses per tal d'incloure la qüestió LGTBI als plans d'igualtat	-Núm. de casos -Núm. d'inclusions en plans	Igualtat Ocupació i Empresa	Mitjà termini
	Recollir dades sobre la situació de les persones LGTBI (especialment trans*) en l'àmbit laboral	2.12 - Reunió amb Serveis municipals d'ocupació - Reunió amb Sindicats - Elaborar fitxa de recull	-Casos recollits	Serveis municipals d'Ocupació Sindicats	Curt termini
Àmbit educatiu	Incorporar la diversitat afectiva-sexual i de gènere com un valor en els centres educatius i en espais	2.13 Realització d'activitats creatives i xerrades per promoure la visibilització del col·lectiu LGTBI, tant amb alumnes com amb l'AMPA i el professorat	-Núm. d'activitats i persones participants	Educació AMPAs i AFAs	Mitjà termini
		2.14 Promoció de material pedagògic a través de la realització d'un llistat i del repartiment de material específic que inclogui la diversitat sexo-afectiva i d'identitats de gènere	-Elaboració i difusió de la llista -Material repartit -Núm. de campanyes de promoció	Educació Igualtat	Llarg termini

	d'educació no formal	2.15 Inclusió de la temàtica LGTBI al Consell d'Infants i el Consell d'Adolescents de Manresa i els Consells d'Infants dels municipis de la comarca i el projecte del Consell Comarcal	-Núm. de persones participants	Ensenyament Participació	Mig termini
		2.16 Inclusió d'informació bàsica sobre el col·lectiu LGTBI en els materials d'acollida que es distribueixen a les persones nouvingudes i en el Mòdul C d'acollida	- Informació incorporada -Núm. de sessions fetes - Núm. de persones derivades	Immigració SAI	Curt termini
		2.17 Xerrades sobre diversitat sexual i de gènere a persones grans	-Núm. xerrades - Núm. persones assistents - Tipus de preguntes i demandes	Gent Gran SAI	Mitjà termini
	Recollir dades sobre <i>bullying</i> homofòbic i transfòbic	2.18 - Reunió amb Serveis Territorials d'Ensenyament - Reunió amb equips directius de centres educatius - Elaborar fitxa de recull	-Casos recollits	Educació	Mitjà termini
Àmbit sanitari	Difusió de serveis i de la realitat del col·lectiu LGTBI en l'àmbit sanitari	2.19 Realització de sessions sobre salut sexual des d'una perspectiva no heterosexista en les activitats realitzades al municipi	-Núm. d'activitats realitzades i nombre de persones assistents	Salut Educació Joventut Igualtat	Curt termini
		2.20 Difusió del servei de Trànsit i informació disponible per al seu ús	-Difusió de la informació entre professionals sanitaris -Difusió als CAP	Salut Consorci de Salut	Curt termini
		2.21 Visibilització de famílies homosexuals en la cartellera dels Centres sanitaris	-Nombre de cartells -Llocs on s'ha fet visible	Salut Igualtat	Mitjà termini

	Conèixer el protocol d'actuació en nadons intersexuals i el seu abast	2.22 - Reunió amb els responsables de l'àrea de neonats de l'Hospital General de Manresa i la Clínica	-Informació obtinguda -Casos recollits	Salut	Curt termini
Oci i esports	Dotar a les biblioteques municipals de recursos sobre les realitats LGTBI	2.23 Adquisició d'un fons específic sobre diversitat sexual i de gènere a les biblioteques i visibilització d'aquest.	-Núm. de títols -Núm. d'accions de visibilització	Cultura Biblioteques	Mitjà termini
		2.24 Promoure l'organització de sessions de clubs de lectura al voltant de llibres LGTBI	-Núm. de sessions i persones assistents	Cultura	Llarg termini
		2.25 Promoure el canvi de nom dels carnets de biblioteques, de les persones trans*, amb el nom sentit	-Núm. de carnets canviats	Cultura	Mitjà termini
	Difondre referents LGTBI i/o representacions sobre la diversitat afectiva-sexual i de gènere en l'oferta cultural de l'ens	2.26 Organització d'exposicions sobre diversitat sexual i de gènere	-Núm. d'exposicions i persones assistents	Cultura	Mitjà termini
		2.27 Organització de cicles de cinema i d'espectacles que promoguin la diversitat sexual i de gènere	-Núm. de cicles i persones assistents	Cultura	Llarg termini
Incorporar la perspectiva de la diversitat afectiva-sexual i de gènere en	2.28 Difusió de recursos i incorporació de la temàtica LGTBI en els casals de joves i els projectes educatius en el lleure per infants i joves, així com en els espais d'educació en el lleure	-Núm. d'entitats que han rebut recursos	Joventut	Curt termini	

	l'àmbit del lleure	2.29 Difusió de colònies per a joves LGTBI	-Núm. de campanyes de difusió	Juventut	Curt termini
	Recollir dades sobre els espais municipals per a la realització d'esports i l'organització dels vestuaris i lavabos	2.30 - Reunió amb responsables de l'àrea d'esports dels ens - Elaborar fitxa de recull	-Equipaments recollits	Esports	Curt termini

Objectiu estratègic 3 : Incorporació de la perspectiva LGTBI en les diferents àrees de l'ens

	Objectiu específic	Acció	Indicadors d'avaluació	Àrees implicades	Execució
Qüestions generals	Difusió de la Llei 11/2014	3.1 Formació i sensibilització del personal (tècnic i polític) municipal i comarcal, sobre la diversitat afectiva, sexual i de gènere i sobre el deure d'intervenció i també als equips de comunicació.	-Núm. de formacions realitzades -Núm. de persones que han rebut la formació -Valoració de les persones participants i la formadora	Igualtat, SAI	Mig termini
	Garantir que la documentació de l'ens reconegui la realitat de les persones LGTBI	3.2 Revisió dels formularis i comunicacions competència de l'Ajuntament per a tenir en compte la diversitat de models familiars i la pluralitat d'identitats de gènere.	-Núm. de formularis i comunicacions adaptades	Totes les àrees	Mig termini
		3.3 L'administració s'adreçarà a les persones trans* amb el seu nom sentit.	-Difusió del criteri comú -Núm. de persones que han sol·licitat el canvi de nom	Àrea d'Igualtat d'Oportunitats Generalitat , SAI	Curt termini

		3.4 Incorporació de l'opció no binària a la base de dades dels programes (enquestes o formularis) adreçats a la ciutadania, segons les directrius que s'acordin en l'Àrea d'Igualtat d'Oportunitats de la Generalitat.	-Núm. d'enquestes modificades -Núm. de persones que escullen l'opció no binari	Totes les àrees	Mig termini
		3.5 Incorporació de la diversitat sexual i de gènere en la comunicació corporativa i en els mitjans de comunicació.	- Núm. d'imatges específiques difoses - Espai propi de polítiques LGTBI al web - Núm. de visites	Comunicació Igualtat	Permanent
		3.6 Inclusió de la marca "Més divers, més Bages" i/o "Més diversa, més Manresa" en les campanyes i accions de polítiques LGTBI, en la web, en els documents oficials, la signatura en la documentació oficial.	-Núm. de campanyes -Núm. d'accions -Documents en els que ha estat inclòs	Diverses àrees	Permanent
Atenció a les persones	Capacitar la plantilla municipal i comarcal en matèria LGTBI	3.7 Formació transversal sobre diversitat sexual i de gènere al personal que treballa temes de migració, interculturalitat, joventut, infància, gent gran, urbanisme i planificació, atenció a les persones, ocupació, serveis socials, salut, etc. Des d'una perspectiva interseccional.	-Núm. de formacions realitzades i persones assistents	Igualtat Interculturalitat Joventut Gent gran Acció social	Curt termini
		3.8 Formació al personal que treballa en equipaments esportius municipals sobre LGTBIfòbia (àrbitres, entrenadors/es, personal tècnic municipal)	-Núm. de formacions realitzades	Esports Igualtat	Mitjà termini
		3.9 Formació específica a monitors/es per combatre LGTBIfòbia i promoure el respecte per la diversitat en l'oferta lúdica infantil i juvenil	-Núm. de formacions realitzades	Joventut Educació	Mitjà termini

	Millorar l'actuació de la policia local davant les agressions LGBTIfòbiques	3.10 Formació i sensibilització a la policia local en relació a la diversitat afectiva sexual i de gènere	-Núm. de formacions i persones assistents	Policia Local SAI	Curt termini
	Incorporar la perspectiva de la diversitat afectiva-sexual i de gènere en les polítiques transversals	3.11 Incorporació de la diversitat sexual i de gènere als plans i programes del Consell Comarcal del Bages, l'Ajuntament de Manresa i els ajuntaments de la comarca: educació, acció social, salut, ocupació, joventut, esports, lleure, polítiques territorials, etc.	-Núm. de plans que han incorporat els objectius -Núm. d'accions desplegadas	Àrees d'atenció a les persones	Permanent (incorporar -ho o revisar-ho progressivament)
3.12 Inclusió de la temàtica LGBTI en els òrgans de participació ciutadana		-Núm. de reunions i accions	Igualtat Participació	Mitjà termini	
3.13 Inclusió al web del procediment d'inscripció al registre civil d'un nadó per a parelles lesbianes		-Inclusió de la informació al web dels Ajuntaments i CCB	Comunicació SAI	Curt termini	
Igualtat	Coordinar l'actuació transversal	3.14 Vetllar per la posada en marxa del Pla i per consensuar les accions a desenvolupar cada any, així com el pressupost i l'avaluació, aprofitant els espais interdepartamentals i de participació	-Núm. de persones i departaments participants -Núm. de reunions anuals	Igualtat Caps d'àrees de l'ens	Permanent
		3.15 Incentivar l'adhesió al Pla LGBTI i el seu desplegament als municipis de la comarca	- Participa-ció en els Fòrums -Núm. de Reunions	Igualtat CCB	Curt termini
		3.16 Incentivar la identificació de regidories d'Igualtat i/o LGBTI	-Núm. de municipis que ho han incorporat	Igualtat CCB	Mig termini

		3.17 Fer suport als municipis per implementar polítiques LGTBI , organitzar activitats, fer campanyes de difusió, etc.	-Núm. de demandes -Núm. de propostes	Igualtat CCB	Permanent
		3.18 Consolidar l'espai de la Taula comarcal LGTBI, i la Taula interna LGTBI de l'Ajuntament de Manresa concretant les seves funcions i els seus membres	-Trobades de la Taula -Núm. d'accions realitzades	Igualtat	Curt termini
		3.19 Commemoració de les diades LGTBI a través d'actes, hissades de bandera, declaracions institucionals, activitats públiques..	-Dies celebrats -Accions realitzades	Alcaldia Igualtat Participació	Permanent
Espai públic	Modificació dels reglaments i convocatòries per incloure la prohibició d'accions LGTBIfòbiques	3.20 Revisar que en els reglaments municipals d'usos dels espais públics i equipaments municipals es prohibeixi l'ús per activitats que promoguin LGTBIfòbia. Així mateix en les convocatòries de subvencions, excloure com activitats subvencionables les activitats que promoguin la LGTBIfòbia.	-Núm. de mesures -Núm. d'actes i entitats sancionades	Secretaria Cada àrea implicada	Permanent
Àmbit laboral	Vetllar perquè el personal de l'ens tingui garantits els seus drets en relació amb la diversitat sexual i de gènere	3.21 Inclusió de mesures contra l'assetjament per raó d'orientació sexual i per identitat de gènere en els protocols dels municipis i del Consell. Difusió d'aquestes mesures.	-Incorporació de mesures -Tipus d'accions de difusió -Núm. de casos atesos	Recursos humans Ocupació	Permanent. A mida que es vagin fent o revisant
Oci i esports	Garantir el dret de qualsevol persona, a no ser discriminat/ada en els vestuaris i lavabos	3.22 Recomanacions d'habilitació d'espais alternatius en tots els equipaments esportius municipals que segreguin per sexe als vestidors	-Núm. d'equipaments amb modificacions	Esports Urbanisme	Llarg termini

8. Mecanismes de seguiment i avaluació del Pla

El Pla Comarcal LGTBI 2018-2021 és un instrument que té com a finalitat aglutinar totes les actuacions que es realitzen per garantir els drets de lesbianes, gais, trans, bisexuals i intersexuals i per eradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia, així com recollir totes les noves propostes d'actuació segons la realitat canviant i existent a Manresa i a la comarca del Bages.

És necessari doncs garantir que hi hagi **nivells de coordinació** per tal de dur a terme les actuacions que marca el Pla, proposar-ne de noves, vetllar perquè es compleixin i avaluar-les. Per tal de poder fer el seguiment i l'avaluació del Pla cal una implicació i participació dels diferents agents implicats: **administració, agents socials i teixit associatiu**.

Aquest pla **s'impulsarà des de les àrees d'igualtat** dels diferents ajuntaments de la comarca i del Consell Comarcal. Per a dur-lo a terme, es considera imprescindible el **paper del Consell Comarcal per a coordinar** i dur a terme mesures que puguin ser aplicables als diferents municipis, sobretot en els més petits.

Cal aclarir que en l'adaptació d'aquest Pla als plans específics de cada administració caldrà **concretar les àrees implicades en funció de la seva estructura municipal**.

Per tal de garantir el compliment dels objectius del Pla i les actuacions, es proposa **treballar en el marc dels dos espais de funcionament existents**, que seran els encarregats de fer el seguiment i l'avaluació del Pla:

- **EXTERN: Taula Comarcal LGTBI**, amb representants polítics i tècnics dels diferents ens de la comarca, agents de la societat civil i experts i expertes.
- **INTERN: Comissió de seguiment**, amb representants tècnics i/o polítics de cada àrea de l'ens.

Per dur a terme el seguiment i l'avaluació del Pla s'han plantejat un conjunt d'actuacions adreçades a identificar i valorar qualitativament i quantitativament el desenvolupament de les mesures adreçades a aconseguir l'eficàcia d'aquest. Així doncs, **el seguiment i l'avaluació seran quantitatius i qualitius**, i **tindran en compte la perspectiva de gènere** en tot el procés metodològic. S'elaborarà un **informe anual** durant la vigència del pla, en el que es recollirà el seguiment de les accions en base als indicadors d'avaluació.

9. Referències bibliogràfiques

Bell, David., Binnie, John., Cream, J. y Valentine, Gill. (1994) "All hyped up and no place to go". *Gender, Place and Culture*, 1, 31–47.

COGAM (2013). *Homofobia en las aulas*. Madrid: COGAM.

Coll-Planas, G., Bustamante, G. & Missé, M. (2009), *Transitant per les fronteres del gènere. Estratègies, trajectòries i aportacions de joves lesbianes, gais i trans*. Barcelona: Observatori Català de la Joventut.

Coll-Planas, Gerard (2015) *Pla marc per la igualtat per raó d'orientació sexual i identitat de gènere a Osona*. Vic

Consell Comarcal del Bages (2016) *III Pla d'Igualtat del Bages (2017- 2020)*. Manresa

Crenshaw, K. (1991). Mapping the margins: Intersectionality, identity, politics and violence against women of color. In *The public nature of private violence*, ed. M. Albertson Fineman and R. Mykitiuk, 93-118. New York: Routledge.

Dachs i Bernad, Clara (2017) *II Pla d'Igualtat de Gènere de Manresa (2017- 2020)*. Barcelona

Diputació de Barcelona (2017) *Guia per l'elaboració de plans locals LGTBI*. Barcelona

FRA [Fundamental Rights Agency] (2009). *Homophobia and Discrimination on Grounds of Sexual Orientation in the EU Member States: Part II - The Social Situation*. Viena: European Union Agency for Fundamental Rights.

FRA [Fundamental Rights Agency] (2014). *Being Trans in the European Union. Comparative analysis of EU LGBT survey data*. Luxemburg: Publications Office of the European Union.

Generalitat de Catalunya (2017) *Model d'atenció a la salut de les persones trans**. Barcelona.

Gregori, Núria (2016) *Diagnóstico de las diferentes realidades, posicionamientos y demandas de la población intersexual/con DSD (diferencias del desarrollo sexual) en la ciudad de Barcelona*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona.

Kentlyn, S (2008) "The Radically Subversive Space of the Queer Home: 'Safety House' and 'Neighbourhood Watch'", *Australian Geographer*, 39: 3, 327 — 337

McCall, Leslie. (2005) "The Complexity of Intersectionality" *Signs: Journal of Women in Culture and Society*, 30, 1771

Muller Myrdhal, T (2013) "Ordinary (small) cities and LGBTQ lives." *ACME: An international journal for Critical Geographies*, 12 (2), 279-304

Observatori Contra l'Homofòbia (2017) *Estudi sobre bullying homofòbic a dos instituts de Manresa*. Barcelona

Platero, R. (2010). "Sobrevivir al instituto y la facultad: voces y vivencias sobre la heteronormatividad, la homofobia y la masculinidad de las chicas". *Revista de Estudios de Juventud*, (89), 39-58.

Rodó-de-Zárate, Maria (2014) "Developing geographies of intersectionality with *Relief Maps*: reflections from youth research in Manresa, Catalonia". *Gender, Place & Culture*, 2014, Vol.21, (8), p.925-944.

Rodó-de-Zárate, Maria (2015) "Young lesbians negotiating public space in Manresa: an intersectional approach through places" *Children's Geographies*. Vol. 13. Issue 4. p. 413-434.

Takács, J. (2006). Social exclusion of young lesbian, gay, bisexual and transgender (LGTB) people in Europe. Bruselas: ILGA-Europe & IGLYO.

Valentine Gill (1996) "Children should be seen and not heard: The production and transgression of adults' public space. *Urban Geography*.17:205–220

Valentine, Gill (1993) "(Hetero)sexing space: lesbian perceptions and experiences of everyday spaces", *Environment and Planning D: Society and Space*. 11 (4), 395-413.

Valentine, Gill y Skelton, Tracey (2003) "Finding oneself, Losing oneself: The Lesbian and Gay 'Scene' as a Paradoxical Space" *International Journal of Urban and Regional Research*. Vol 27.4 pp. 849-66.

#DibaOberta

Gerència de Serveis d'Igualtat i Ciutadania

Oficina de les Dones i LGTBI

Espai Francesca Bonnemaïson

Sant Pere més Baix, 7. 08003 Barcelona

Tel 934 049 095 · Fax 934 049 086

o.doneslgtbi@diba.cat@diba.cat · www.diba.cat